

Emil Kaláb - podplukovník v. v.

2/68

Bitva tří císařů

(Bitva u Slavkova roku 1805)

1928

Cena 35 Kč.

Tiskem a nákladem Antonína Odehnala v Brně.

Bitva tří císařů

(Bitva u Slavkova r. 1805)

Emil Kaláb

podplukovník v. v.

1
9
2
8

Tiskem a nákladem Ant. Odehnala v Brně.

Literatura:

FRANCOUZSKÁ.

- Correspondance de Napoleon Ier (Paříž 1862. Německy vydána ve Stuttgartu 1910 od Kircheisena).
Relation officielle de la bataille d'Austerlitz présentée a l'Empereur Alexandre le 26. janvier 1806. (Paříž 1901.)
Paměti generálů: Savary, Ségur, Rapp.
Korespondence maršála Davouta (Paříž 1885).
Paměti generála Langerona (Paříž 1895).
Adolf Thiers: Historie du Consulat et de l'Empire. (V německém překladu vyšlo v Lipsku r. 1845.)
Lt. Col. Corda: Campagne de 1805 (École spéciale militaire 1920).

RUSKÁ.

- Michajlovskij-Danilěvskij: Opisanie pěrvoj vojny imperatora Alexandra s Napoleonom (Petrohrad 1844).
Adam Čartoryjskij: Mémoires.
Th. Bernhardi: Denkwürdigkeiten aus dem Leben des russischen Generals K. Fr. von Toll (Lipsko 1856).

NĚMECKÁ.

- Oesterreichische militärische Zeitschrift, sešit 6., ročník 1822.
W. Rüstow: Der Krieg von 1805 in Deutschland und Italien. (Curych 1859).
Stutterheim: La bataille d' Austerlitz.
A. H. Bülow: Der Feldzug von 1805.
FZM Karl von Schoenhals: Der Krieg 1805 in Deutschland. (Videň 1874).
Videňský válečný archiv: Relace o bitvě u Slavkova (Videň 1877).
Angeli: Ulm und Austerlitz (Streffleurs militär. Zeitschrift 1877—1879).
Graf Yorck von Wartenburg: Napoleon als Feldherr (Berlin 1887).
Steffleurens militärische Zeitschrift 1890: Die Schlacht bei Austerlitz.
Leitfaden der allgemeinen Kriegsgeschichte (Videň 1896).
Dr. Walter Stocklaska: Die Schlacht bei Austerlitz (Brno 1905).
Criste: Joh. Fürst Liechtenstein (Videň 1905).
Eberhard Mayerhoffer von Vedropolje: Die Schlacht bei Austerlitz (Videň 1912).
Alfred Kraus: 1805 (Videň 1912).
Adolf von Horsetzky: Wichtigste Feldzüge seit 1792 (Videň 1913).
August Fournier: Napoleon I. (Videň, Lipsko 1922).

ČESKÁ.

- Al. Slovák: Na bojišti Slavkovském (Brno 1922).
Jindřich Bubla: Kapitoly z válečných dějin (Praha 1922).

Předmluva.

Bitva u Slavkova 1805, svedená třemi císaři, znamená ve válečnictví začátek nové epochy. Taktika Bedřicha Velikého dožívá se tu svého konce a triumfuje nad ní taktika Napoleona I. Byla to vlastně první moderní bitva, neboť taktické zásady, jež tu Napoleon uplatnil, platí i dnes. Proto byla vojensky i historicky mnoho zpracována, zvláště ve francouzštině, němčině a ruštině.

V našich českých kruzích patřičný zájem o bitvu u Slavkova vznikl teprve koncem minulého století a to hlavně zásluhou brněnského profesora Slováka. Nejprve se objevila první česká brožura o této bitvě (Slovák-Janeček). Pak péčí komitě v Sokolnicích u Brna vybudován na Prateckém kopci na bojišti důstojný pomník, nazvaný Mohylou míru. Při něm založeno museum a uloženy tu památky z r. 1805. Po světové válce, když vznikla naše armáda, napsáno bylo už několik vojenských odborných statí (Bubla, Kropáč atd.). V r. 1922 vydává prof. Al. Slovák obsáhlou informační brožuru »Na bojišti slavkovském«. Výborná tato brožura jest vlastně dosud to nejlepší, co o slavkovské bitvě v naší literatuře máme.

Nyní propagací bitvy zabývá se Zemský cizinecký svaz v Brně. Bojiště jest navštěvováno každoročně několika tisíci lidí z tuzemska i cizozemska. Životní dílo profesora Al. Slováka dožívá se tak svého úspěchu.

Chybí nám však dosud větší vojenská odborná práce, z níž by bylo možno bitvu vojensky dopodrobna prostudovati. Proto pokusil jsem se nedostatek tento odstraniti a rozmnožit zároveň naši dosud velice skrovnou vojenskou literaturu. Zda se mi to touto mojí prací podařilo, nechť posoudí čtenář sám.

Ku své práci použil jsem pramenů francouzských, německých, ruských a objevů profesora Slováka. Snažil jsem se napsati jen to, co jest historicky prokázáno. Plánům jsem věnoval velikou péči.

Vím sice, že světová válka potlačila zájem o starší bitvy, přece však rozhodl jsem se práci vydati tiskem, abych vyplnil dosavadní mezeru.

Tvarožná 1928.

Emil Kaláb,
podplukovník v. v.

Události před 27. listopadem 1805.

Ulmská kapitulace a ústup spojenců.

Po ujednání spolku mezi Anglií a Švédskem byla 11. dubna 1805 podepsána ofensivní smlouva mezi Anglií a Ruskem. 7. července 1805 přistoupilo k nim ještě Rakousko. Válka mezi touto novou koalicí a Francií stala se nevyhnutelnou. Snaha Anglie, odvrátit od sebe hrozící nebezpečí od nově vytvořené francouzské armády stojící na pobřeží kanálu, se zdařila. Napoleon, pomýšlející dosud na přepravu své armády do Anglie, byl nyní nucen zaměstnat své sbory na pevnině.

Nová francouzská armáda, vstupující r. 1805 v činnost, byla nádherná. Dějepisci nazývají ji Velikou armádou. Napoleon dal jí novou organizaci. Vytvořil sedm samostatných armádních sborů a postavil jim v čelo: maršálka Bernadottea prvnímu, generála Marmonta druhému, maršálka Davouta třetímu, maršálka Soultů čtvrtému, maršálka Lannesa pátému, maršálka Neye šestému a maršálka Augereaua sedmému. Každý armádní sbor skládal se ze 2—3 divisí pěších, 1 divise neb 1 brigády lehké jízdy, 1 dělostřeleckého parku, několika setnin zákopnictva, 1 kolony proviantní a 1 polní ambulance. Mimo armádní sbory byla garda, tehdy 7.000 mužů, již velel maršálek Bessières, jízdní záloha, již velel princ Murat, dělostřelecká záloha, veliký dělostřelecký park a veliký ženijní park. Muratova jízdní záloha pozůstávala ze 7 jízdních divisí a 1 divise pěších dragounů. Celkem čítala Veliká armáda 200.000 mužů a 350 děl. K ní přidala se ještě za nástupu bavorská armáda, čítající 30.000 mužů.

Napoleon zkoncentroval všechny svoje sbory na Rýně a Mohanu kolem měst Saverne, Štrasburk, Špýr, Mannheim a Würzburg. Z tohoto prostoru mělo se vyraziti proti Rakousku. V Itálii byl Masséna se 60.000 muži.

Rakousko mělo špatné zprávy o Veliké armádě a proto svoje síly rozdělilo velice nešťastně. Předpokládalo totiž, že Napoleon vrhne se s hlavními silami do severní Itálie, a dle

Veliká armáda

Rakouská
armáda

toho sestavilo nástupní plán: Hlavní síly rakouské 150.000 mužů pod arciknížetem Karlem měly dobýt severní Itálie a pak vtrhnouti do Francie. Armáda o 60.000 mužích měla vtrhnouti do Německa. Velitelem jejím, dle jména, byl arcikníže Ferdinand, ve skutečnosti F. M. L. Mack. K této armádě se mělo v Německu přidružiti 90.000 Rusů a vtrhnouti společně do Francie. Armáda 50.000 mužů pod arciknížetem Janem, měla v Tyrolích udržovati spojení mezi Mackem a Karlem a pak přes Švýcarsko vtrhnouti do Burgundska. Mimo to 40.000 spojenců mělo dobýt Hanoverska a 30.000 Neapolska. Plány tyto Napoleon překazil. Též navržených početních stavů nebylo dosaženo. Arcikníže Karel shromáždil v Itálii jen 100.000 mužů a na jiných bojištích nebylo to o mnoho lepší.

Napoleon zvolil si pro nástup nejkratší cestu na Vídeň, to jest přes Německo, a docela nic se neohlížel na Itálii, Hanoversko a Neapolsko. Věděl, že kdo zůstane vítězem na hlavním bojišti, stane se nakonec též vítězem na bojištích vedlejších.

FML Mack vtrhl do Bavorska, obsadil Mnichov a usadil se pak v prostoru mezi Ulmem a Bodamským jezerem. Bavorské divise vyklidily Bavy a připojily se k Francouzům za jejich nástupu. To se stalo v září 1805. Mack byl přesvědčen, že Francouzi budou se snažiti vniknouti do Německa Černým lesem, proto držel se blízko Černého lesa, aby mezi Ulmem a Bodamským jezerem zadržel Francouze až do příchodu Rusů. O tom, že se zatím koncentruje celá Veliká armáda na Rýně a Mohanu, neměl delší dobu tušení. Napoleon ho úmyslně udržoval v domněnku, že potáhne Černým lesem, tím, že různými pohyby své jízdy stále obracel jeho pozornost na toto pohoří.

Operace proti
Ulmu

Úmyslem Napoleonovým bylo vtrhnouti do Německa severně Černého lesa a Jurského pohoří, odříznouti a zničiti Macka ještě dříve než přijdou Rusové. Dle toho vytvořil nástupní plán. Cílem svého nástupu určil tok Dunaje, a to od Donauwörthu po Ingolstadt. Pro středních pět sborů byla mimo to mezicílem řeka Neckar. Francouzská vojska překročila Rýn 26. září 1805 a táhla rychlými pochody k svému cíli. Bernadotte s I. sborem táhl z Würzburgu přes Ansbach, Marmont s II. z Würzburgu přes Mergentheim a Rothenburg, Davout s třetím sborem z Mannheimu přes Neckaretz a Dinkelsbühl, Soult se

čtvrtým sborem ze Špýru přes Heilbron, Elwangen a Nordlingen, Ney se šestým sborem přes Karlsruhe, Ludwigsburg, Gmünd, Donauwörth, Lannes s pátým sborem a Murat s jízdní zálohou kryli a chránili nástup s boku proti jihu. Provedli svoje úlohy velice dobře. Dragounská divise Bourcierova byla umístěna v Černém lese, aby asi klamala Macka. Lannes táhl přes Rastadt, Forzheim, Stuttgart a Göppingen. Bavoři pod Deroyem táhli z Bambarku přes Forchheim a Fürth. Napoleon provázel kolonu Lannesovu.

Dne 6. října byla francouzská vojska u Dunaje. Pozorovací rakouský sbor Kienmayerův byl od Ingolstadtu zahánán na Im. Mack počal tušiti nebezpečí teprve po 2. říjnu. Jistotu o něm zvěděl 7. října od Kienmayera. Tehdy už zaskočení nemohl zabrániti.

Napoleon na Dunaji přikročil k operacím ku zničení Macka. Postupně zahradił všechny cesty v jeho týlu obsazením Augšburku, Lanberku a Füssenu (na řece Lechu). Soult z Landberku obsadil Memmingen u řeky Illery, potom Ochsenhausen a odtud postupoval na sever na Ulm. Marmont s druhým armádním sborem postupoval na Ulm z Augšburku, Murat severně od něho, Lannes od Donauwörthu přes Zusmarshausen a Weisenhorn. Ney po obou stranách Dunaje. Bernadotte obsadil Mnichov a Davout Dachau, aby oba kryli operace proti eventuálnímu náporu Rusů.

Mack byl postupně svírán a postupně měnil svoje rozhodnutí dle toho, kde se Francouzi objevovali. Několikrát měnil směr své armády při pokusech o vyproštění, až byl úplně sevřen v pevnosti Ulmu. Kapituloval tu 20. října 1805. Arcikníže Ferdinand unikl s dvanácti eskadronami jízdy do Chebu.

Ulmskou operací vyřadil Napoleon ze spojenecké armády 50.000 mužů a 120 děl.

Za ulmských operací v polovici října shromáždilo se na Innu asi 70.000 mužů spojeneckého vojska a to: Kutuzov se 30.000 Rusy (u Braunavy), Merveldt s 25.000 Rakušany a Kienmayer s 12.000 Rakušany.

Napoleon po dobytí Ulmu provedl nový nástup na řece Isaře. Počítal s bitvou na Innu. Kutuzov však jako nově jmenovaný vůdce všech spojeneckých vojsk na Innu pokládal se

Nový nástup.
Spojenecký
ústup.

za slabého proti Napoleonovi a dal se na ústup, aby se spojil s druhou ruskou armádou, táhnoucí pod Buxhöwdenem z Ruska.

Napoleon vyslal VI. armádní sbor Neyův z Bavor do Voralberku a Tyrol, aby tu společně se VII. armádním sborem Augreauovým, táhnoucím přes Švýcarsy, kryl pravý bok armády. Po přejití Innu hlavní armáda postupovala ve třech proudech: Lannes se severní kolonou dirigován na Linec, Napoleon se střední kolonou (Murat, III. a IV. sbor a garda) táhl od Braunavy přes Lambach a pak podél Dunaje, Bernadotte s jižní kolonou (I. a II. sbor a Bavoři) táhl přes Solnohrad. Bavoři ze Solnohradu odbočili do Tyrol ku podpoře Neyova sboru. (Tyroly tak spotřebovaly 3 sbory.)

Kutuzov dále ustupoval po pravém dunajském břehu. U Steyeru opustil Merveldt Kutuzova a táhl k jihu, aby se spojil s arciknížetem Karlem. Kutuzovův zadní voj svedl s francouzským předvojem šarvátku u Steyeru a pak Amstettenu, aby zadržel pronásledovatele a dopřál hlavnímu voji v pokoji ustupovati. Dne 9. listopadu zahrnul Kutuzov náhle k severu a překročil u Mautern Dunaj. Most spálil. Gazanova divise z nového Mortierova armádního sboru (VIII.), vyslaná po levém dunajském břehu, chtěla mu v přechodu zabrániti. Kutuzov u Dürrensteinu napadl ji celou svou silou a rozbil ji.

Murat dal se zlákatí blízkostí Vídně, nenásledoval Kutuzova na sever, nýbrž táhl dále na východ, obsadil dne 13. listopadu Vídeň a zároveň s Lannesem zmocnil se lší mostu přes Dunaj. Hlavní kolona zatím postupovala podél Dunaje příliš pomalu, poněvadž měla pro své veliké množství vojsk jen jednu komunikaci. Proto Napoleon utvořil nový sbor (VIII.) pod Mortierem a poslal ho po levém břehu Dunaje, aby dostal Kutuzova do kleští a přinutil ho k bitvě. Mortier však s jednou divisi (Gazanovou), jak už bylo řečeno, byl poražen a Kutuzov mu unikl na sever. Druhý sbor (Marmontův) poslal Napoleon údolím Enže na Lubno, aby chránil armádu proti arciknížeti Karlovi. Davout s III. sborem byl dirigován na Maria Zell, Lilienfeld a Vídeň. U Maria Zell narazil na Merveldta, porazil ho a zahrnul na Štýrský Hradec.

Kutuzov tím, že nechal Vídeň jejímu osudu, odpoutal se od Murata, přešel Dunaj a potřel Gazanovu divisi, unikl z kličky,

kteřou mu Napoleon připravoval. Nyní spěchal na Znojmo. Napoleon dal rozkaz Muratovi a Lannesovi táhnouti z Vídně rychle na Znojmo a Kutuzova zaskočiti. Bernadotte měl rychle přejíti Dunaj u Mautern a Kutuzova dohoniti. Mortier měl býti Bernadottovi zálohou. Davout byl poslán se svým sborem k obsazení Bratislavy.

Nový plán Napoleonův donutiti Kutuzova k bitvě též se nezdařil. Bernadotte ztratil tři dny stavěním mostu a Murat byl Istí zadržen u Hollabrunnu. Sem totiž odeslal Kutuzov zadní voj 6.000 mužů pod Bagrationem, aby zabezpečil svůj ústup na Moravu. Murat napadl Bagrationa teprve na nový důrazný rozkaz Napoleonův. Srážka byla u Schönggrabenu, sev. Hollabrunnu. Bagration byl vržen zpět na sever, ale účelu bylo dosaženo. Kutuzov získal zatím potřebný čas k oddechu a uniknutí přes Znojmo na Pohořelice. Zde se k němu připojila vídeňská posádka. Odtud táhl přes Brno do Vyškova, kde se setkal s ruskou kolonou, vedenou Buxhöwdenem. Dne 22. listopadu přitáhl k Olomouci. Zde se ústup skončil. 25. a 26. listopadu přišla sem ještě ruská garda pod velkoknížetem Konstantinem.

Arcikníže Karel po vítězné bitvě u Caldiera, následkem ulmské katastrofy, ustoupil z Itálie přes Kraňsko do Mariboru. Zde se spojil s arciknížetem Janem, vypuzeným z Tyrolska. Z obou armád, silných 100.000 a 30.000 mužů, zbylo jim nyní dohromady 80.000 mužů. Z Mariboru ustoupili do Uher na Kőrmend a chtěli odtud proniknouti přes Komárno k hlavním silám. Cesta přes Lubno, Bruck neb Bratislavu byla jim zahrazena.

Napoleon prošel Vídní, obrátil se na sever, spojil se s Bernadottem a 20. listopadu dorazil do Brna, obsazeného den předtím Muratem po srážce u Vojkovic se zadním Kutuzovovým vojem. Bernadotte a bavorská divise Wredeova byli dirigováni ze Znojma na Jihlavu proti arciknížeti Ferdinandovi.

Z celé Veliké armády měl sebou u Brna Napoleon jen gardu, Lannesův a Soultův armádní sbor a Muratovu jízdní zálohu. Přibližně to bylo 50.000 mužů. Ostatní jeho sbory byly zaměstnány ochranou týlu a boků. Ney stál u Běláku, Masséna u Lublaně Marmont u Lubna a Brucku, Davout v Mikulově a Bratislavě a Mortier jako strategická záloha u Vídně.

Spojenci u Olomouce.

Posice u Olšan.

Poměry u spojenců u Olomouce silně se odrazily na výsledku bitvy u Slavkova a proto třeba o nich podrobně referovati.

Spojenecká armáda dorazila k Olomouci 22. listopadu 1805. Vrchním jejím velitelem zůstal sice dále Kutuzov, avšak nyní už jen dle jména. Hlavní slovo měl car a jeho družina. Car Alexander přibyl do Olomouce s rakouským císařem Františkem již 18. listopadu. Armáda, silná po příchodu gardy 80.000 až 89.000 mužů, zaujala postavení jižně Olomouce u Olšan u silnice Brno—Olomouc. Do Olomouce vtáhnouti nemohla. Malé město by ji neubytovalo a neuživilo. Posice u Olšan byla výborná. Armáda byla tu umístěna ve dvou sledech na dosti vysoké vyvýšenině čelem k jihu. Na levém břehu se opírala o řeku Moravu, na pravém o neschůdné telidy lesy Dražanské vysočiny, a záda jí kryla pevnost Olomouc. Na opevnění se pracovalo.

Celková vojenská situace spojenců zdála se býti nyní velice dobrou. Kutuzov měl armádu u Olomouce přes 80.000 mužů (zásobovací stav i s posádkou olomouckou vykazoval dle Mayerhoffera 150.000 živých). Převážně to byli Rusové, dosud neporažení. Šarvátky zadního voje jim neuškodily. Ústup jim morálně neublížil. Ruský voják byl zvyklý na pohyby ve velikých prostorách, takže ztráta takového území, jako bylo dosud nepřitelem okupované Rakousko, nijak se ho nedotýkala. Generál Essen s pomocným sborem byl už nedaleko. Koncem listopadu dorazil do Opavy. Nová ruská armáda pod Beningsenem blížila se k rakouským hranicím. Arcikníže Ferdinand, který shromáždil v Čechách nový sbor, mohl býti od Čáslavě zavolán. V posici u Olšan mohlo se vydržeti až do příchodu 80.000 mužů arciknížat Karla a Jana z Uher. Spojenci mohli tedy na severní Moravě seskupiti na 200.000 mužů, nepočítaje Beningsena.

Politická
situace.

Politická situace zdála se býti též velice dobrou. Den ode dne čekal se přístup Pruska ku koalici a tím vzrůst koaliční armády o 100.000 až 120.000 mužů. Vyslanec krále pruského, hrabě Haugwitz, byl právě na cestě k Napoleonovi s ultimátem. Mezi králem pruským a carem byla totiž dne 3. listopadu

1805 uzavřena tajná smlouva, dle níž se král pruský zavázal, že přistoupí ke koalici a postaví do pole 180.000 mužů, ovšem jen v tom případě, když Napoleon nezmírní podmínky ujednání lunévilleského.

Tyto dobré vyhlídky byly kaleny vnitřními poměry u armády a carova dvora v Olomouci.

Armáda u Olšan trpěla hladem. V operačním žurnálu ra-^{Nesnáze u Olšan.} kouského válečného archivu, svazek XIII., stránka 59, jest zpráva F. M. L. Weyrothera, v níž se praví, že rekvisice v území nepřitelem neohroženém kryjí jen z polovice potřebu armády. Mužstvo si musí nosit dříví do zákopů na zádech ze vzdálenosti jedné hodiny cesty. Armáda stojí na holé výšině, nechráněna proti větru a sněhu atd.

Rekvisice se prováděly kozáckým způsobem, takže obyvatelstvo prchalo do lesů a zásoby odváželo s sebou. Skladiště na cestě z Kremže do Brna nebyla ani vyprázdněna, ani zničena, nýbrž zanechána nepříteli. Bylo v nich na 360.000 porcí chleba, na tři týdny mouky a ovsu a na 10 dní sena.

Ačkoliv početní stav rakouské armády u Olomouce byl nepatrný (asi 16.000 mužů), přece náčelníkem štábu byl určen rakouský důstojník FML Weyrother, oblíbenec carův. Též do štábu dáno mnoho rakouských důstojníků generálního štábu. Tito měli veliký vliv. Operační práce konali téměř vesměs oni. Tím byla způsobena mezi rakouskými a ruskými důstojníky nevraživost a rozepře.

Kolem cara se utvořilo nedobré ovzduší. Mladí, ctižádostiví^{Carova družina. Spory v ní} dvořané, lichotivými řeči přesvědčovali cara, tehdy dvacetisedmiletého, že jest povolán spasiti Evropu od samozvance Napoleona. Císař František byl bez vlivu, poněvadž tu byl skoro bez armády. Alexander nemohl se dočkat srážky s Napoleonem. Byl přesvědčen, že zvítězí. Většina navrhovala carovi, aby se ihned vytrhlo k Brnu proti Napoleonovi, a svedena byla rozhodná bitva. Hlavou této horkokrevné strany byl generální adjutant kníže Petr Dolgorukov. Návrh její schvaloval též náčelník štábu Weyrother. Druhá strana byla v menšině. Patřili k ní rozvážnější vůdcové jako Kutuzov, Dochturov, Miloradovič, a hlavně ministr kníže Adam Čartoryjskij. Tito s návrhy dvorní strany nesouhlasili. Důvody první strany byly:

Napoleon jest slabý. Tomu nasvědčuje ta okolnost, že zanechal pronásledování spojenců. Má u Brna pouze 50.000 mužů. Tito nemohou odolati spojenecké armádě téměř 90.000 mužů silné. Spojenecká armáda trpí hladem, trpí zimou na holé výšině, zatím co Francouzi sedí v teple u plných hrnců. Vojsko je výtečné. To dokázala bitva u Dürrensteinu.

Druhá strana radila k opatrnosti a poukazovala na to, že protahováním války mohou spojenci jen získat, kdežto v sražení položí všechno na jednu kartu.

Nejvíce od pochodu k Brnu zrazoval kníže Čartoryjskij. Ve svých radách zašel tak daleko (dle Thierse), že radil carovi, aby odjel s dvorem zpět do Petrohradu a nevměšoval se generálům do jejich vojenských věcí. Poukazoval na to, že lehkomyslný dvůr armádu demoralisuje. Úlohou dvora, že jest dělati politiku a hledati prostředky k prodloužení vojny, a ne vésti vojsko. Tím si ovšem cara znepřátelil. Zaznamenan jest jeho dopis z doby pozdější, z dubna 1806, v němž svoje myšlenky odůvodňuje:

»Zájem Bonapartův vyžadoval neztráceti času, zájem náš naopak získati čas. On měl všechny důvody proto, aby se odvážil rozhodné bitvy, my však, abychom se jí vyhnuli. Vaše Veličenstvo se upamatuje, že jsem se tehdy v tom smyslu často přimlouval a že jsem své důvody každému sdělil, kdo je chtěl slyšeti. Bylo nutno nepřítele seslabiti šarvátkami, hlavní sílu však nezaplétati do boje, nýbrž obrátiti ji do Uher a spojití se s arciknížetem.«

Vítězství stou-
penců ofensivy.

Bojechtivá strana nabyla vrchu. Špatné zásobování pohrnulo pak i Kutuzova, že úmyslu carovu neodporoval. »Mlčel tam, kde měl mluvit,« praví o něm generál Toll ve svých Pamětech. Konečně i návštěva Napoleonova pobočníka Savaryho u cara v Olomouci bojechtivost dvorské družiny velice zvýšila. Poslání Savaryho zdálo se jim nasvědčovati o slabosti Napoleonově. Savary přišel totiž k carovi s dotazem, jak by se car zachoval k jednání o mír.

Rozhodnuto bylo vyraziti z Olomouce k Brnu a svěsti s Napoleonem rozhodnou bitvu. Vypracováním operačního plánu pověřen byl Weyrother. Bylo nařízeno armádě nastoupiti pochod k Brnu s hustě semknutými silami, zmocniti se posice

nepřátelského pravého křídla, odříznouti nepřítele od Vídně a donutiti k rozhodnému boji.

Původně bylo ustanoveno vytrhnouti 25. listopadu, poněvadž však vojsko nebylo na cestu dobře zásobeno, vytrhlo se teprve 27. listopadu 1805.

Toho dne rozhodli spojenci předčasným pochodem o výsledku celé koaliční války r. 1805 ve svůj neprospěch.

Francouzi u Brna.

Dne 19. listopadu 1805 v 14.30 hodin vtáhla první francouzská eskadrona, vedená generálem Parisem, do Brna. Na nynější Husově třídě svedla ještě drobné potyčky s opožděnými rakouskými dragouny. Večer v 18 hodin vtáhl do Brna princ Murat s dvěma jezdeckými pluky. Druhého dne, t. j. 20. listopadu, prošel Brnem IV. armádní sbor Soultův. Odešel k Slavkovu. Po něm přitáhl V. armádní sbor Lannesův, a večer téhož dne Napoleon.

Příchod Francouzů do Brna.

Brno mělo tenkrát 26.000 obyvatelů. Živení a ubytování francouzského vojska bylo proň břemenem. Pořádek zachovávali Francouzi velice dobrý. O to pečovala polní žendarmerie.

Napoleon byl okolnostmi přinucen zastaviti se v Brně a zanechati dalšího pronásledování. Jeho vojsko bylo unaveno. Rychlé pochody od Boulogne, přes Rýn, Německem a Rakouskem vyčerpaly jeho síly. Potřebovalo odpočinku. Neustálým pochodem kupředu, zabíráním stále nových a nových oblastí bylo nutno zmenšovati hlavní voj o síly nutné k zajištění týlu a boků, takže z Veliké armády zbylo Napoleonovi jen 50.000 mužů. S těmi pronásledovat dále nepřítele bylo už příliš riskantní. Nepřítel mohl klidně ustupovati stále dále, poněvadž měl veliké zázemí a v něm posily. Tím vším byl Napoleon nucen zůstat v Brně a čekati na příležitost k bitvě. Svoje síly rozdělil u Brna takto:

IV. armádní sbor Soultův ubytoval se ve vesnicích kolem Slavkova. Legrandova divise byla přímo ve Slavkově. Na kopci u kaple Sv. Urbana měla pozorovatelnu a shromaždiště

Rozložení francouzských vojsk.

pro případ poplachu. Divise Vandammeova ubytovala se jihozápadně Slavkova. Saint-Hilaireova divise přišla ku Slavkovu teprve 24. listopadu. Od jezdecké divise Margaronovy, patřící k Soultovu sboru, dostal úlohu 11. jezdecký pluk myslivecký vyzvídati mezi Koryčany a řekou Moravou, 26. jezdecký myslivecký pluk přes Letovice a Němčany, 8. husarský pluk pozorovat Moravu od Hodonína po Uherské Hradiště.

Z Muratovy jízdní zálohy byly umístěny: lehké jezdecké brigády Treilhardova a Milhaudova ve Vyškově a Dědicích. Konaly výzvědnou službu až ke Kroměříži, Brodku a Prostějovu. Waltherova dragounská divise ubytována ve vsích od Rousinova k Vyškovu. Obě těžké jezdecké divise Nansoutyova a d'Hautpoulova ubytovány v rajonu Holubice—Pozoříce. Murat se usadil na Pozořícké poště. 1. jezdecký myslivecký pluk s oddílem Lannesovy jízdy konal výzvědnou službu přes Letovice k Mor. Třebové a Svitavám a pozoroval silnici z Čech do Moravy, aby po ní nepozorovaně neprošel arcivévoda Ferdinand z Čech k Olomouci.

V. armádní sbor Lannesův ubytován byl v rajonu Podolí—Bedřichovice (Kritschen—Bellowitz). 17. pluk dán do Pozoříce.

Granátnická divise Oudinotova, již velel nyní Duroc, byla nejprve v Husovicích a později se přestěhovala do Bedřichovic.

Garda zůstala v Brně.

Mimo Bernadotteův sbor v Jihlavě byla ještě na Moravě divise Caffarelliho (od III. armádního sboru) v Pohořelicích (za bitvy u Slavkova zařaděna byla do Lannesova sboru) a jezdecká divise Beaumontova v Mikulově.

Všechny důležitější cesty vedoucí k Brnu byly tak zahrazeny neproniknutelnou clonou. Průzkum prováděla Muratova jízda a jízda Soultova sboru.

Napoleon v Brně nezhálel. Často vyjížděl do okolí a studoval krajinu. Předvídal, že zde brzy svede bitvu.

Poslání
Savaryho.

Chtěje znáti úmysly spojenců a jejich sílu u Olomouce, odeslal svého pobočníka Savaryho k caru Alexandrovi s dotazem, jak by se zachoval k jednání o mír. Savary byl přijat v Olomouci 26. listopadu a ve Vyškově 28. listopadu. Poněvadž nešetřil penězi (dle Mayerhoffera) a byl vtipným člověkem, přinesl Napoleonovi velice cenné zprávy.

Odpověď na posláni Savaryho obdržel Napoleon 28. listopadu. Přišel s ní kníže Dolgorukov. Odevzdal Napoleonovi dopis carův s nadpisem: šéfu francouzské vlády. V dopise požadoval car vyklizení Itálie. Napoleon rozhořčen, pronesl k Dolgorukovu, že různost mínění vyrovná si s carem jinde než na diplomatickém poli (dle Thierse).

Napoleon domáhal se k vůli Prusku rychlého rozhodnutí kampaně ať už mírem nebo rozhodnou bitvou. Pruský vyslanec hrabě Haugwitz byl na cestě k němu a měl plnou moc buď vypovědět válku neb uzavřít smlouvu. Dne 25. listopadu přišel k Bernadotteovi do Jihlavy, odkud ho Bernadotte poslal do Brna. Napoleon tu s ním mluvil 28. listopadu a odeslal ho do Vídně, aby vyjednával s jeho ministrem Talleyrandem. Poslal prý ho úmyslně přes Hollabrunn, aby shlédl tamnější hrozné bojiště a poznal, co Francouzi umí (Thiers). K válce s Pruskem nedošlo, poněvadž zatím slavkovská bitva rozhodla o všem v Napoleonův prospěch.

Příchod
Haugwitzův.

6

Přibližovací pochod
(27. listopadu - 1. prosince 1805).

Pochod spojenců.

Spojenecká armáda byla před odchodem od Olomouce zajištěna sborem Bagrationovým v Prostějově s předsunutými strážemi u Brodku a sborem Kienmayerovým v Kralicích s předsunutými strážemi u Klenovic. (Pozorovací hlídky byly u Kroměříže a v Mor. Třebové.) Spojenci chtěli svůj odchod od Olomouce utajiti co nejdéle, aby Napoleon byl překvapen a neměl času stáhnouti k sobě posily. Proto prvního pochodového dne 27. listopadu žádný z obou předvojů nepostoupil kupředu téměř o nic (Kienmayerovy stráže se posunuly k brodeckému potoku), avšak armáda urazila 23 km a došla až těsně za přední stráž k Brodku. Napoleon se o tomto pochodu skutečně nedozvěděl.

Pochod
27. listopadu.
Rozdělení sil.

Spojenecká armáda nepochodovala v proudu po silnici, nýbrž cestou necestou přes pole, luka, potoky atd. v jednotlivých kolonách (Kolonenmarsch). Rozdělena byla dle tehdejšího způsobu v předvoj (Avantgarde), hlavní voj (Corps de Bataille) a zálohu (Reserve). Hlavní voj skládal se z centra a obou křídel. V tomto rozdělení pochodovala spojenecká armáda až k nepříteli.

Předvoj vedl ruský kníže Bagration. Levé křídlo mělo později svůj zvláštní předvoj pod Kienmayerem. V obou předvojích byla pěchota a jízda. Hlavní voj tvořila pěchota s dělostřelectvem. Jízdy v hlavním voji téměř nebylo. V záloze pochodovala garda, jízda a pěchota se svými děly, náležejícími jí dle tehdejší organizace. Jízda jako rozhodující zbraň pochodovala pohromadě ve velkých masách. Děla byla částečně přidělena pěchotě jako praporní děla, neb byla seskupena v baterie. Lehkých děl pro doprovod jízdy bylo velice málo. Bylo velice málo potahů, a proto dělostřelectvo postupovalo svízelně kupředu.

Tábořilo se většinou venku v hustě semknutých masách. Tím bylo stíženo zásobování, neboť okolní rajon nestačil takové množství uživit. Těžkopádný pochod v kolonách cestou ne-

cestou velice arinádu unavoval a zdržoval. K utáboření bylo třeba mnoho času, rovněž tak ráno k seřazování. Proto mimo první den urazilo se denně jen 12—15 km. Tak ovšem byl Napoleonovi doprán čas k stažení posil.

28. listopadu.
Vyškov.

28. listopadu očekával se boj s francouzskou jízdou u Vyškova. Proto Bagrationův předvoj, sesílený pro ten den o 28 eskadron, pochodoval ve třech proudech. Bagration se slabším proudem pochodoval vpravo od silnice přes Pustineř na Dědice, druhý proud pochodoval po silnici na Vyškov, a třetí přes Mor. Prusy a výšinu Kopaniny. Hlavní voj následoval v pěti kolonách (Przibyszewski, Dochturov, Kolovrat, Langeron, Liechtenstein).

Ve Vyškově byla lehká jezdecká brigáda Treilhardova (dle Thierse pěší a jízdní oddíl od Soultova sboru) a v Dědicích lehká jezdecká brigáda Milhaudova. Každá měla asi 300 jezdců. Zajištění bylo nedbalé, a proto byli Francouzi překvapeni. Byli obklopeni se všech stran. Spojenecká jízda obešla Vyškov a obsadila silnici za městem. Zpředu podnikl útok Dolgorukov s třemi mysliveckými prapory. Bojovalo se v ulicích. Francouzi ustoupili se ztrátou 4 důstojníků a 100 jezdců (dle Thierse 1 poručík a 100 jezdců) a zamířili k Rousinovu k těžké jezdecké divisi Waltherově. Spojenci jejich ústup prováděli velikou kanonádou.

Waltherova divise svedla s Bagrationem několik menších potyček, ale též brzy ustoupila. Dělostřelectvo střílelo na obou stranách.

Bagration ještě téhož dne (28. listopadu) obsadil dvěma prapory Rousinov. Kienmayer dosáhl Dražovic. Hlavní voj se utábořil v prostoru mezi Lulčem, Vyškovem a Topolany. Císařové a garda ubytovali se ve Vyškově.

Vítěznými potyčkami 28. listopadu vzrostla bojechťivost a odvaha spojenců.

Císař František toho dne poslal psaný rozkaz FML. Merveldtovi, aby zasáhl do nastávající bitvy tím, že bude krýt levé křídlo spojenecké.

Merveldt.

Merveldt blížil se v tu dobu k moravské hranici. Když se za útupu koľ Dunaje odloučil samovolně od Kutuzova s 12.000 muži, byl napadán francouzskými vojsky a pronásledován, takže u Štýrského Hradce měl už pouze 2.000 mužů. Tyto do-

plnil na 5.000 a táhl přes Uhry (Ráb) na Moravu. 1. prosince dosáhl Hodonína. Do bitvy u Slavkova už nezasáhl, ba ani nezabránil 8. francouzskému husarskému pluku odejít z Bzence do této bitvy.

Téhož dne odeslán byl též rozkaz arciknížeti Ferdinandovi do Čech, aby operoval proti Jihlavě.

Dne 29. listopadu spojenci, věrní svému plánu, napadnouti Napoleona na pravém jeho křídle, odbočili se silnice Brno—Olomouc k jihu. Opět pochodovali v těžkopádných kolonách cestou necestou. Pozdě odpoledne utábořili se v prostoru Kučero—Kozlany na holé výšině (8 km jižně od Vyškova). Celá armáda téměř byla tu smáčknuta na místě dlouhém 4—5 km. Nebylo tu ani zásob ani slámy, ani paliva. 5. kolona (Lichtensteinova) došla až do Hvězdlic. Císaři se ubytovali v Bohdalicích, Kutuzov v Pavlovicích. Bagrationův sbor zůstal dále na silnici kol. Rousinova a Slavíkovice. Kienmayerův předvoj došel do Slavkova, který Francouzi opustili téhož dne ráno o 10. hodině. Od 5. kolony Lichtensteinovy detachment pod generálmajorem v. Stutterheimem byl dán do Bučovic.

Dne 30. listopadu posunuli se spojenci ku Slavkovu. Všechny 5 kolon utábořilo se kolem Hodějic a Křižanovic, garda východně Bučovic. Velitelství s Kutuzovem v Hodějicích, císařové v Křižanovicích. Kienmayerův předvoj zůstal ve Slavkově. Stutterheimův oddíl z Bučovic byl poslán na sesílení Kienmayerovi do Slavkova. Bagrationovy přední stráže postoupily po silnici několik kilometrů kupředu a obsadily Pozoříce a Kruh.

Dne 1. prosince Kienmayerův předvoj, znova sesílený o pět praporů hraničářů pod generálmajorem Carnevillem, byl dirigován na Újezd. Kienmayer měl nyní celkem 5 praporů pěchoty, 22 eskadron rakouské jízdy, 10 sotní kozáků a 12 děl (ca 7.000 mužů). S těmito silami utábořil se západně Újezdu. Jízdní hlídky vyslal do Začan, Měnína a Němčic. Odpoledne oddíl jízdy pod rytmistrem Lažanským vypudil Francouze z Telnice a zůstal jejím pánem až do rána.

Bagrationův předvoj (ca 13.000 mužů a 30 děl) zůstal státi v prostoru Pozoříce, Koválovice, Kruh, Holubice a Pozořícká Pošta. Jízda byla mezi Koválovicemi a Pozořicemi.

Hlavní síly všech pěti kolon provedly tohoto dne (1. prosince) nástup v bojových formacích až na čáru Blažovice—

29. listopadu.

30. listopadu.

1. prosince.
Nástup spojenců
k bitvě.

Újezd. Kolony byly znovu přečíslovány. První čtyři (pěši) nastupovaly na stejné výši. Z tábořiště vyrazily před polednem o 11. hodině. Na uvedenou čáru došly přední oddíly v 15—16 hodin. Zadní oddíly až v noci o 22. hodině.

Kolona Kolovratova (ca 16.000 mužů a 76 děl) dostala číslo 4. Nastupovala jako nejsevernější kolem jižního konce Němčan, po jižních svazích kopce Sv. Urban na Holubice. Zde odbočila na jih a zaujala místo na východním svahu Starých Vinohradů.

Kolona Przibyszewského (ca 8.000 mužů, 30 děl) dostala číslo 3. Postupovala vlevo od 4. kolony, severně Slavkova až na výšinu Staré Vinohrady.

Kolona Langeronova (ca 11.500 mužů, 30 děl) dostala č. 2. Postupovala jižně Křižanovic, po cestách přes Hodějice, Slavkov, Křenovice, Zbejšov, až na Pratecký kopec.

Kolona Dochturova (ca 14.000 mužů, 64 děl) dostala číslo 1. Postupovala přes Vážany, Šaratice a zaujala postavení na jižní části Prateckého kopce. Jedním praporem obsadila Újezd.

Jezdecká kolona Liechtensteinova (ca 6.000 mužů a 24 děl) dostala číslo 5. Prošla Slavkovem a tábořila večer mezi Zbejšovem a Křenovicemi. Veliká část její dostala se za noci až k Pratci. V pramenech se mluví o velkém množství jízdy, která ráno u Prace vadila pěším kolonám v pohybu a zdržela je téměř o hodinu.

Garda pod velkoknížetem Konstantinem (ca 10.000 mužů, 52 děl) následovala až do Křenovic. Část však pod Maljutinem (ca 3.300 mužů) přišla toho dne teprve do Bučovic. Byla zadním vojem. Do bitvy u Slavkova zasáhla už pozdě. - oddělení 1-12. 24. 11. 1805.

Velitelství (Kutuzov) ubytovalo se v Křenovicích.

Tak byla tedy rozložena spojenecká armáda večer před bitvou dne 1. prosince 1805.

Přesuny francouzských vojsk.

Poplach
28. listopadu.

Když 28. listopadu unikly obě lehké jezdecké brigády (Treilhardova a Milhaudova) z Vyškova a Dědic přes Drnovice a Luč, připojily se k dragounské divisi Waltherově. Walther dle možnosti zdržoval Bagrationa až po Rousínov, potom však ustoupil za Soultovu pěchotu.

Z pozorovatelný u kaple Sv. Urbana za Waltherových potyček dáno bylo znamení poplachu. Všechno u IV. sboru se shromáždilo na předem určených místech. Generál Vandamme, velitel druhé pěší divise, vyslal ihned jednu pěší brigádu na silnici ku podpoře jízdy. Tato brigáda zaujala postavení u Pozořické Pošty a přední stráž vystavila u Slavíkovíc.

Poplach se ihned rozšířil dále. Jezdecké divise Nansoutyova a d'Hautpoulova i pátý armádní sbor Lannesův nastoupily a připravily se.

Napoleon dostal první zprávu o pochodu spojenců 28. listopadu. S první zprávou prý přišel zběhl. Napoleon ani maršálek Berthier (náčelník štábu) nechtěli jí věřit. Zběhl prý byl uvězněn. Druhou zprávu přinesl Soultův posel. Tehdy už Napoleon uvěřil (tak vypravuje Ségur ve svých pamětech) a vyslal z Brna generála Lemaroise, aby se o věci u předních oddílů informoval. Odpoledne už měl určité zprávy.

Maršálek Soult hlásil, že se též objevily rakouské oddíly mezi Hodonínem a Bzencem.

Nyní šlo o to, aby se rychle stáhly k Brnu posily. Věděl, že před prvním prosincem s většími posilami čítat nemůže. Proto se rozhodl postupně vyklizovati před spojenci terén tak dlouho, dokud nebude mít dostatečné síly pohromadě. Kdyby bylo nutno, byl ochoten ustoupiti až za Svatku, ba i ke Znojmě. Pohyb spojenců 27. listopadu mu zůstal utajen, a těchto ztracených 24 hodin času mu nyní velice chybělo. Nebýt této ztráty, nemusel by ustoupiti a mohl by lehko určití místo nastávající bitvy.

Disposice ku
stažení sil.

Z rozpaků ho vysvobodil sám nepřítel svojí zdlouhavostí. Ztracených 24 hodin bylo získáno zpět a nebylo třeba ustoupiti za Svatku.

Odpoledne 28. listopadu mezi 15. a 20. hodinou rozeslal rozkazy I. armádnímu sboru (Bernadotte) do Jihlavy, veliteli III. armádního sboru Davoutovi do Bratislavy, druhé pěší divisi Davoutova sboru (velitel gen. Friant), jezdecké divisi Kleinově a Bourcierově do Rakous, jezdecké divisi Beaumontově do Mikulova a pěší divisi Caffarelliho do Pohořelic. Všem nařídil ihned vyraziti k Brnu spěšnými pochody.

Večer 28. listopadu odjel na Pozořickou Poštu k Muratovi. Sem dostavil se též Savary, vracející se od cara z Vyškova.

Savary.
Přesuny.

Přinesl Napoleonovi velice cenné informace o spojenecké armádě. Jelikož se jednalo Napoleonovi o získání času, poslal Savaryho znova k carovi se žádostí o schůzku na den 29. listopadu a s návrhem na 24hodinné příměří. Mimo získání času měl Savary získat opět nové informace o nepříteli. Návrhy však car zamítl.

Ještě večer 28. listopadu přesunuly se obě lehké jezdecké brigády do Tvarožné (Bosenitz), Waltherova jezdecká divise v noci do Bedřichovic (Bellowitz), kyrysnická divise Nansoutyova do Šlapanic, d'Hautpoulova těžká jezdecká divise do Podolí (Kritschen), 17. lehký pěší pluk z Pozoríc odeslán do Líšně (Lösch). IV. sbor Soultův dostal rozkaz shromážditi se ráno na rovině u Tuřan (Turas).

Většinu noci Napoleon nespal. Dlouho byl u své jízdy a přijímal zprávy. Netajil se radostí nad tím, že mu spojenci dopřávají příležitosti rozhodnouti celé tažení bitvou.

29. listopadu.
Přesuny.

Druhého dne — 29. listopadu — Soultova jízda (jezdecká divise Margaronova) pozorovala pohyby spojenců od Vyškova, podala přesné zprávy a pak ustoupila. Muratova jízda svedla kol silnice několik potyček s Bagrationovými kozáky.

Tohoto dne po ochranou Margaronovy jezdecké divise na Starých Vinohradech a obou lehkých jezdeckých brigád u Tvarožné provedl Napoleon důležité přesuny. Granátnickou divisi Oudinotovu umístil východně Bedřichovic (Bellowitz), Suchetovu divisi od Lannesova sboru umístil jihovýchodně Líšně, divisi Caffarelliho, která večer přišla z Pohořelic, severně Slatiny, IV. armád. sbor Soultův mezi Šlapanicemi, Tuřanským lesem a Slatinou. Nansouty zůstal v Šlapanicích, Walther v Bedřichovicích, d'Hautpoul v Podolí.

Toho dne ráno psal Napoleon Marmontovi do Štýrského Hradce, aby svůj sbor zkoncentroval a čekal na další rozkazy. Sbor Mortierův ponechal Napoleon v Rakousích, ačkoliv původně měl úmysl stáhnouti ho též k Brnu. Tím se zabezpečil pro případ, že by bitva dopadla zle a že by musel ustupovat.

Jezdecká divise Beaumontova z Mikulova dorazila večer o 9. hodině a byla umístěna u Bedřichovic (u Velatic).

30. listopadu.
Opevnění
Santonu.

Dne 30. listopadu navštívil Napoleon kopeček u Tvarožné, který dal obsaditi 17. lehkým pěším plukem a 18 děly pod velením generála Claparèdea a silně opevniti. Dělostřelectvu

zde velel generál Sénarmont. Tento kopeček, nyní zvaný Napoleonův (Napoleonshügel), zvali francouzští vojáci »Santon« dle podobného kopečku, který viděli v Egyptě. Na Santonu měl Napoleon ohnivou řeč k vojákům. Apeloval na jejich dosavadní hrdinství a vyzýval je brániti Santon do posledního dechu, poněvadž má pro levé křídlo nesmírnou důležitost. Claparède musil se slavnostně zavázati k obraně do posledního muže. (Po bitvě byl povýšen do hraběcího stavu, poněvadž kopeček udržel.) Napoleon označil Santon za klíč všech útočných operací. Pro ústup měl též obrovský význam, neboť ovládal olomouckou silnici a široký okolní terén. Zalesněn tenkrát ještě nebyl. Francouzi opevnili ho třemi pásy okopů. Kapličku na jeho vrcholku spálili.

Téhož dne rekognoskoval Napoleon terén západně Křenovic a výšiny mezi Blažovicemi a Újezdem. Doprovázeli ho maršál Soult. Při rekognoskaci byli přepadeni kozáci. Jeho eskorta — byla to gardová jízda — pod velením velitele eskadrony Daumesnila, vrhla se na kozáky a zahнала je.

30. listopadu měl Napoleon ještě možnost obsaditi pratecké výšiny (terén mezi Prací, Blažovicemi, Křenovicemi a Újezdem), které dominují celému okolí. Tím by ovšem byl donucen k bitvě už 1. prosince. Tomu se vyhýbal, aby získal čas potřebný k stáhnutí posil. 30. listopadu už věděl, že k srážce dojde východně Brna. Dle zdoluhavého postupu nepřítele dalo se to vypočítat. Když spojenci opustili u Vyškova silnici a odbočili na jih ke Kučerovu, uhlí svými bystrozrakem, že budou chtít obejít jeho pravé křídlo údolím Litavy. To se mu hodilo. Měl úmysl mocným úderem, odřezati spojení od olomoucké silnice. Chtěl tak učiniti k vůli Rusům, aby museli ustupovati stranou od svých etap. Proto rozhodl se nejen nepřítele v obcházení svého boku nepřekážeti, nýbrž ho k tomu ještě lákal tím, že neobsadil výšin u Prace a projevoval úmyslně slabost, kde jen mohl (vyjednáváním a ústupem). Současně však připravoval si svoji údernou skupinu.

Suchetovu divisi od V. Lannesova sboru umístil na jižní straně Santonu u Tvarožné, divisi Caffarelliho západně Podolí — Bedřichovic, gardu za tuto divisi. Divise IV. Soultova sboru umístil: Vandammea východně od Šlapanic, Saint-Hilairea západně Šlapanic a Legranda na východním okraji Tuřanského

Koncentrace
sil.

lesa. Jezdecká divise Margaronova byla dosud na Starých Vinohradech a obstarávala průzkum.

Předvoj I. armádního sboru (Bernadotte) dorazil tohoto dne (30. listopadu) do Brna. Bernadotte vyrazil z Jihlavy 29. listopadu v 11.30 hod. (dopoledne). V rajonu jihlavském ponechal bavorskou divisi Wredeovu, aby vážala arciknížete Ferdinanda. V noci na 30. listopadu nocovaly hlavní síly I. armádního sboru u Vel. Meziříčí, předvoj u Vel. Byteše. V noci z 30. listopadu na 1. prosince nocovaly hlavní síly ve Vel. Byteši a předvoj přišel až do Brna.

Davout, velitel III. arm. sboru, rozloženého v Dolních Rakousích a kol Bratislavy, dostal Napoleonův rozkaz teprve v noci 30. listopadu v Bratislavě. Ještě téže noci o 1. hodině odjel se svým štábem k Brnu a divisi Gudínově dal rozkaz co nejrychleji následovat. Tato divise však musela se dlouho shromažďovat a proto vyrazila až 30. listopadu před polednem. Do bitvy už nezasáhla. Druhá pěší divise Davoutova sboru pod gen. Friantem byla v Dolních Rakousích. Friant dostal Napoleonův rozkaz 29. listopadu o 15. hodině. O 21. hodině tajně opustil Vídeň a táhl s divisí k severu. K němu se připojil 1. dragounský pluk. 30. listopadu dosáhl o 22. hodině Břeclavě. Tam se k němu připojila jezdecká divise Bourcierova, patřící též k Davoutovu sboru. 1. prosince, brzy ráno, vyrazily obě divise k Brnu a přišly večer do Rajhradu (asi 10 km jižně Brna). Friantova pěší divise podala tak výkon téměř nemožný, zvláště když uvážíme, že druhého dne zasáhla úspěšně do boje proti veliké přesile a velice udatně bojovala.

Večer 30. listopadu měl Napoleon svých 50.000 mužů směstnáno na poměrně malém prostoru za Velatickým potokem (mylně zvaným Roketnice-Bach). Pratecký kopec zůstal bez posádky.

1. prosince.
Koncentrace sil.

1. prosince Bernadotte se svým armádním sborem dorazil k Slatině u Brna (Latein). Davoutův sbor (bez Gudínovy divise) byl již na Moravě. Tím zesílil Napoleon svých 50.000 mužů o I. a III. armádní sbor (bez jedné divise), o divisi Caffarelliho a o jezdeckou divisi Beaumontovu (nečítaje menší detachementy). Tak dosáhl skupiny celkem asi 74.000 mužů a 250 děl (dle Mayerhoffera pouze 139 děl). O této mase lidí psal: »Těchto 65.000 mužů (nečítal ještě Davouta) bude v mé ruce

jako jediný prapor v ruce dobrého majora, na všechno připravený.«

1. prosince provedl Napoleon další přesuny a to:

Dragounskou divisi Beaumontovu dal k Jiřikovcím. Severně Puntovic mezi Velatický potok a Řičku dali divisi Vandammeovu a Saint-Hilaireovu. Divise Legrandova zůstala zatím východně Tuřanského lesa, avšak dala do Sokolnic a Kobelnic po jednom praporu lehké pěchoty. Východně Bedřichovic na svahy kopce Žuráně dal gardu. Severně silnice blízko gardy dal divisi Caffaarelliho. Jezdeckou divisi Nansoutyovu dal do Šlapanic. Jezdecká divise Waltherova a d'Hautpoulova zůstaly v Bedřichovicích a Podolí. Brigády Treilhardova a Milhaudova zůstaly v Tvarožné. Divise Suchetova zůstala jižně kopce Santonu. Margaronova jezdecká divise stále ještě byla na Starých Vinohradech a svými hlídkami pozorovala nepřátelské pohyby. Ustoupila teprve v poslední chvíli.

Odpoledne objevily se na kopcích kol Prace veliké síly nepřátelské a utábořily se tam.

Obě strany chystaly se k bitvě, o níž Napoleon prohlásil svým generálům, že nesmí býti obyčejnou bitvou, nýbrž bitvou zdrcující, která by nepříteli nedovolila, aby ustoupil a znovu se soustředil. Kdyby Rusové ustoupili v pořádku a měli možnost obnoviti boj, situace by se nejen nezměnila, naopak byla by pro něho zhoubnou.

Příchod spojenců na výšiny u Prace naplnil Napoleona radostí. Pravil svým průvodcům: »To je žalostné jednání. Oni skutečně jdou do pasti. Sami se mně dávají v šanc. Před ztřeštějším večerem je tato armáda mou.« (Fournier: Napoleon I.) Znal nyní určitě nepřátelský plán a vyjádřil se o něm později: »Jejich plán byl vypracován proti armádě, kterou dříve ani neviděli. Předpokládali, že jest v posici, v níž nikdy nebyla.«

Večer (1. prosince) vydal v denním rozkaze tuto proklamaci:

Vojáci! Ruská armáda táhne proti vám, aby pomstila raskouskou porážku u Ulmu. Jsou to tytéž prapory, které jste porazili u Hollabrunnu a vytrvale pronásledovali až sem. Postavení, které jste zaujali, jest strašné. Nepřítel, obcházíje mé pravé křídlo, nastaví mně svůj bok.

Proklamace
k vojsku.

Vojáci! Povedu sám vaše prapory. Nepůjdu do ohně, budete-li svojí obvyklou statečností šířit nepořádek a zmatek v řadách nepřátelských. Bude-li však vítězství jen na okamžik nejistým, spatříte svého císaře na nejpřednějších místech. Rozhodnutí toho dne nesmí kolísati, neboť se jedná o čest francouzské pěchoty, která jest tak úzce spiata se ctí celého národa.

Ať nikdo neopouští řady, aby odnášel raněné. Každého z vás musí provázeti myšlenka, že musíme porazit tyto anglické žoldáky, tak velikým záštím naplněné proti našemu národu.

Toto vítězství ukončí naše válečné tažení. Potom se odebereme do svých zimních táborů, kde budeme očekávat nová vojska ve Francii se sbírající. Pak uzavřeme mír důstojný svého národa, vás i sebe.

Napoleon.

Se svým štábem přesídlil Napoleon na kopec Žuráň, odkud měl krásný přehled.

1. prosinec končil drobnými potyčkami předních hlídek a přechodnou ztrátou Telnice.

Bitva u Slavkova.

Popis terénu a počasí.

Terén.

Slavkovské bojiště jest úsek terénu ohraničený přibližně na severu silnicí Brno—Olomouc, na západě Říčkou a Zlatým potokem, na jihu a jihovýchodě říčkou Litavou (Saus) a potokem Rousínovkou. Od Brna jest vzdáleno asi 10 km na východ. Jest to vlastně zvlněná rovina s povlnným spádem od Blažovic (Blaschowitz) a Jiřkovic (Jirzikowitz) k Puntovicím (nyní Ponětovice), Kobelnicím a Sokolnicím. Na severu jest tato rovina přerušena Napoleonovým kopečkem, který se tehdy nazýval prostě Tvaroženským kopečkem a vojáci Napoleonovi dali mu název »Santon« dle podobného kopečku, který viděli v Egyptě. V sousedství Santonu na západ jest kopec Žuráň, na němž byl Napoleonův hlavní stan. Žuráň ukrývá Podolí (Kritschen), Bedřichovice (Bellowitz) a Šlapanice (Schlapanitz). Tvaroženský kopeček Tvarožnou (Bosenitz). Na jihu přechází rovina v kopec Staré Vinohrady (jižně Blažovic) a Pratecký dopec (jižně Prace). Absolutní i relativní výška těchto kopců není veliká. Tvaroženský kopeček má výšku absolutní 306 m, Žuráň 287, Staré Vinohrady 298 a Pratecký kopec 324 m. Relativní výšku má Pratecký kopec 72 m nad Prací, Staré Vinohrady 46 m nad Prací, Tvaroženský kopeček 70 m nad Velatickým potokem, Žuráň 50 m nad Bedřichovicemi. Pratecký kopec se svojí náhorní rovinkou dominuje celému okolí. Obklopen je se všech stran četnými vesnicemi. Na severu jest Prace, na západě Kobelnice, Sokolnice se zámek a bažantnicí a Telnice, na jihu Újezd (Aujezd), Rychmanov (Rychmannsdorf), Hostěhrádky (Hostiehradek), Šaratice (Scharatitz) a Zbejšov (Zbeischow). Žuráň jest od Napoleonova kopečku — tenkrát Tvaroženského kopečku neboli Santonu — oddělen údolím Velatického potoka, nesprávně v různých pramenech zvaného Roketnicí. (Roketnice jest údolí v lese severně Tvarožné.) Velatický potok spojuje se u Puntovic s Říčkou a tvoří říčku zvanou ve všech cizích spisech Zlatým potokem. Mezi

Ujezdem a Měninem byly dva rybníky (začanský a měnínský). Nyní už není po nich sledu. Oběma rybníky protékala říčka Litava (Saus); na ní, dále k severovýchodu, jest město Slavkov, dle něhož bitva je pojmenována. Důležitou úlohu v bitvě u Slavkova hrály též rybníky otmarovské (u Otmarova) a kobelnické. Žádný téměř z nich už dnes neexistuje. Půda byla a jest na celém bojišti oranicí, až na málo vinohradů, dnes už zrušených. Lesy jsou teprve 2 až 3 km severně olomoucké silnice v terénu již hornatém, pro tehdejší bitvy se nehodícím. Potoky a říčky jsou malé, takticky téměř bezvýznamné. V Napoleonské době byly překážkou jen pro dělostřelectvo. Litava jest poněkud větší, ale není tak zlou překážkou, jak o ní píše cizí autoři. Jest to vlastně větší potok, na který by se v dnešní době ani dělostřelectvo mnoho neohlíželo. Tenkrát byla překážkou. Severní část bojiště mezi Blažovicemi, Holubicemi, Tvarožnou a Jiřkovicemi jest bez příkopu a potoků a proto se hodila výborně k použití jízdy, již zde obě strany zkoncentrovaly veliké masy. Kopce jsou schůdné, s mírnými svahy. Jen Pratecký kopec vybílá na jih v sráznou Starou horu, a Tvaroženský kopeček má severní svahy velice příkré, i pro pěchotu neschůdné. Proto byl tento kopec zvolen Napoleonem za opěrný bod pro levé křídlo a opevněn. Tehdy ještě nebyl zalesněn. Vesnice měly v té době domy z nepálených cihel, s doškovými střechami a často obehnané byly příkopy a ploty. Vojsku skýtaly oporu a byly o ně sváděny kruté boje. Z významnějších cest byla tu v roce 1805 pouze silnice Brno—Olomouc a silnice uherská, u Holubic odbočující od olomoucké na Slavkov a Hodonín. Jinak byly všude pouze horší neb lepší polní cesty.

Posuzujeme-li terén takticky, tu vidíme, že celou jižní polovici bojiště, t. j. pratecké výšiny se St. Vinohrady i rovinu ovládá Pratecký kopec, severní polovici Tvaroženský kopeček. Pratecký kopec jest rozlohou veliký několik čtverečních kilometrů. Zápolily na něm celé brigády. Napoleonův, tehdy Tvaroženský kopeček se strany jižní jest malým kopcem, podobným veliké kupě sena, se strany severní jest však vysokým kopcem s příkrými svahy. V bitvě byl opevněn a obsazen 18 děly a 17. francouzským pěším lehkým plukem. Žurán jest jakousi náhradou za Tvaroženský kopeček. Jest poněkud nižší,

zato však rozložitý. Na jeho svazích umístěno bylo před bitvou na 40.000 mužů.

Velikost celého bojiště jest do šířky (od Tvarožné k Telnici) asi 12 km, do hloubky (od Křenovic k Šlapanicím) asi 10 kilometrů.

O počasí 2. prosince 1805 nepíší všichni spisovatelé stejně. Shodují se v tom, že ráno byla mlha, která mezi osmou a devátou hodinou se snášela kzemi, a nastal slunečný den. Některé francouzské prameny mluví o velikém mrazu, takže přes rybníky mohly přejít po ledě celé oddíly. Některé německé prameny popírají veliký mráz a tvrdí, že rybníky nebyly vůbec zamrzlé. Zpráva rakouského generálního štábu mluví o zamrzlých rybnících, ale ne tak, aby unesly celé oddíly. Mrazy nebyly velké. Všechny známky nasvědčují tomu, že zpráva rakouského generálního štábu se nejvíce blíží pravdě. V poledne byl odměk, takže ruská děla levého křídla uvázla v rozmrzlé půdě a padla za kořist Francouzům.

Počasí.

Popis vojsk.

Početní stavy obou stran udávají historikové nejednotně, ačkoliv přibližně stejně. Spojenckou armádu udávají na 80—90 tisíc mužů a 230—318 děl, francouzskou na 73—80 tisíc mužů a 139—250 děl. Nejpravděpodobnější počet, srovnáme-li všechny prameny, jest:

Ordre
de bataille.

Spojenci 85.000 mužů (z toho 15.000 jezdců) a ca 230 děl, Francouzi 74.000 mužů (z toho 11.000 jezdců) a ca 250 děl.

Ve spojenecké armádě bylo ca 15.700 Rakušanů, ostatní Rusové.

Ordre de bataille v bitvě u Slavkova můžeme udati takto:

SPOJENCI:

Vrchní velitel generál Kutuzov, náčelník štábu FML Weyrother.

Sbor Bagrationův (ruský).

12.000 až 13.700 mužů.

Brigádníci: Dolgorukov, Ulanius, Čaplic, Wittgenstein.

Jezdecké pluky: Pavlogradský husarský,

Mariupolský husarský,

Petrohradský dragounský,

Tverský dragounský,
 Carův kyrysnický,
 8 až 15 sotní kozáků.
 Pěší pluky: Staroingermanlandský,
 Archangelogorodský,
 Pskovský,
 6. myslivecký,
 (5. myslivecký).
 Celkem všeho: 12 praporů pěchoty, 35 eskadron jízdy, 8 až 15 sotní ko-
 záků, 2 roty jízdního a 1 až 2 roty pěšího dělostřelectva.

Sbor Kienmayerův (rakouský).

6.700 až 7.000 mužů.

1. Pěší brigáda Carnevilleova:
 Pěší pluky: 1. sekelský hraničářský (2 prapory),
 2. sekelský hraničářský (2 prapory),
 7. slavonský hraničářský (1 prapor).
2. Jezdecká brigáda Stutterheimova:
 O'Reillyho švališťi č. 3 (8 eskadron),
 1. hulánský pluk (půl eskadrony),
 10 sotní kozáků,
 2 baterie dělostřelectva.
3. Jezdecká brigáda Nosticova:
 husarský pluk č. 4 (8 eskadron),
 hulánský pluk č. 2 (1 eskadrona).
4. Jezdecká brigáda M. Liechtensteina:
 Sekelský husarský hraničářský pluk č. 11 (6 eskadron).

1. kolona: Dochturova (ruská).

13.600 až 15.000 mužů.

Brigádníci: Lewis, Lieders, Urusov.

Pěší pluky: Novoingermanlandský,
 Jaroslavský,
 Vladimírský,
 Brjanský,
 Vjatský,
 Moskevský,
 Kievský granátnický,
 7. myslivecký (1 prapor),
 5. myslivecký (dle Meyerhoffera byl v Bagrationově sboru).

Celkem všeho: 24 prapory pěchoty, půl třetí sotně kozáků, 2 roty dělo-
 střelectva a 1 rota pionýrů.

2. kolona: Langeronova (ruská).

11.000 a 11.700 mužů.

Brigádníci: Olsufjev, Kaměnskij.

Pěší pluky: Vyborgský,
 Permský,
 Kurský,

Rjažský,
Fanagorijský granátnický,
8. myslivecký.

Celkem všeho: 18 praporů pěchoty, 2 eskadrony jízdy, půl sotně kozáků,
2 roty dělostřelectva a 1 rota pionýrů.

3. kolona: Przibyszewskiho (ruská).

7.700 až 11.700 mužů.

Brigádníci: Wimpfen, Müller, Strick, (Selěchov).

Pěší pluky: Galický,
Butyrský,
Podolský,
Navrský,
Azovský,

7. myslivecký (2 prapory).

Celkem všeho: 18 praporů, půl třetí sotně kozáků, 2 roty dělostřelectva
a 1 rota pionýrů.

4. kolona: Kolovratova (rusko-rakouská).

16.000 mužů.

a) Rakouská divise Kolovratova:

Brigáda Rottermundova s pěšími pluky:

23. dolnorakouský pluk (6 praporů),
20. pěší pluk (1 prapor),
24. pěší pluk (1 prapor),
2 roty vídeňských dobrovolců.

Brigáda Jurczekova s pěšími pluky:

1. pěší pluk (1 prapor),
9. pěší pluk (1 prapor),
29. pěší pluk (1 prapor),
38. pěší pluk (1 prapor),
49. pěší pluk (1 prapor),
55. pěší pluk (1 prapor),
58. pěší pluk (1 prapor).

Celkem v celé divisi 15 a půl praporu.

b) Ruská divise Miloradovičova.

Brigádníci: Berg, Řěpninskij.

Pěší pluky: Apšeronský,
Smolenský,
Novgorodský,
Maloruský granátnický.

Celkem všeho v divisi: 12 praporů pěchoty, 1 rota dělostřelectva, 2 roty
pionýrů, 2 rakouské eskadrony jízdy od 1. dragoun. pluku.

5. kolona: Liechtensteinova (rusko-rakouská).

5.300 až 6.000 jezdců.

a) Rakouská jezdecká divise Hohenloheova.

Brigáda Caramelliova: 5. kyrysnický pluk (6 eskadron).

Brigáda Weberova: 1. kyrysnický pluk (6 eskadron),
7. kyrysnický pluk (6 eskadron).
b) Ruská jezdecká divise Essena II.
Brigáda Čepelova s 15 eskadronami.
c) Ruská jezdecká divise Uvarova.

Brigáda Pernického s 10 až 15 eskadronami.
Jezdecké pluky Essenovy a Uvarovy divise:
Jelizavetgradský husarský,
Čarkovský dragounský,
Černigovský dragounský,
Konstantinův hulánský.

Ruská garda velkoknížete Konstantina.

8.500 až 10.530 mužů.

Brigádníci: Jankovič, Maljutin.

Jezdecké gardové pluky: Kavalergardský (5 eskadron),
osobní gardový jezdecký (5 eskadron),
osobní gardový husarský (5 eskadron),
osobní gardový kozácký (2 eskadrony).

Pěší gardové pluky: Preobraženský (2 prapory),
Semenovský (2 prapory),
Izmajlovský (2 prapory),
myslivecký gardový prapor,
osobní gardový granátnický pluk (3 prapory).

Celkem všeho v gardě: 10 praporů pěchoty, 17 eskadron jízdy a jeden prapor dělostřelectva.

FRANCOUZI:

Armádní velitelství:

Císař Napoleon I.
Maršálek Berthier, náčelník štábu.
Generál Andréossy,
Generál Dumas,
Generál Sanson, velitel topografického oddílu.
Generál Songis, generální inspektor dělostřel.
Generál Marescot, inspektor ženijních vojsk.
Státní rada Petiet, generální intendant a jiní.

I. armádní sbor (Bernadotte).

Velitel maršálek Bernadotte, náčelník štábu generál Berthier.

10.300 až 13.000 mužů.

1. pěší divise (Drouet), ca 6.300 mužů s brigádami: Frère a Werlé.
27. lehký pěší pluk, 94. a 95. řadový pěší pluk. (Celkem 9 praporů.)
2. pěší divise (Rivaud) ca 6.000 mužů s brigádami: Dumoulin a Pacthod. 8., 45. a 54. řadový pěší pluk (celkem 9 praporů).
6 rot pěšího dělostřelectva, 3 rot jízdního dělostřelectva,
1 dělostřelecká vozatajská rota, půl pracovní roty, 1 rota pontoniérů, 1 rota sapérů.

III. armádní sbor (Davout).

Velitel maršálek Davout, náčelník štábu generál Daultanne.

6.300 až 7.700 mužů.

2. pěší divise (Friant) ca 3.800 mužů s brigádami Lochet (48. a 111. řad. pluk), Kister (15. lehký a 33. řad. pl.). Mimo to 108. řadový pluk pod brigádníkem Heudeletem a 1. dragounský pluk od dragounské divise Kleinovy se 200 jezdců.
4. dragounská divise (Bourcier) ca 2500 jezdců. Brigádníci: Laplanche, Sahuc, Verdier. 15., 17., 19. a 27. drag. pluky (celkem v divisi 12 eskadron).

IV. armádní sbor (Soult).

Velitel maršálek Soult, náčelník štábu generál Saligny.

23.600 mužů.

1. pěší divise (Saint Hilaire) s brigádami: Thiébault (14. a 36. řad. pluk), Varé (43. a 55. řad. pluk). Mimo to 10. lehký pluk pod brigádníkem Morandem. (Celkem v divisi 10 praporů.)
  2. pěší divise (Vandamme) s brigádami: Candras (4. a 28. řad. pluk), Ferey (46. a 57. řad. pluk). Mimo to 24. lehký pluk pod brigádníkem Schinnerem. Celkem v divisi 10 praporů.
  3. pěší divise (Legrand) s brigádami: Levasseur (18. a 75. řad. pl.), Merle (Pádští tirailleuri [du Pô] 1 prapor, korsičti tirailleuri 1 prapor a 26. lehký pluk). Mimo to 3. řadový pluk pod brigádníkem Brouardem. (Celkem v divisi 11 praporů.)
- Jezdecká divise Margaronova: 8. husarský pluk, 11., 16. a 26. pluk jízdních myslivců. (Celkem v divisi 12 až 16 eskadron.)
- 8 rot pěšího dělostřelectva, 1 rota jízdního dělostřelectva, 8 rot dělostřel. vozatajských, půl pracovní roty, půl roty pontoniérů, 2 roty sapérů.

V. armádní sbor (Lannes).

Velitel maršálek Lannes, náčelník štábu generál Compans.

13.200 až 13.500 mužů.

3. pěší divise (Suchet) ca 7.700 mužů s brigádami: Becker a Roger-Valhubert (34., 40., 64. a 88. řad. pluk). Mimo to 17. lehký pluk pod brigádníkem Claparèdeem. (Celkem v divisi 9 praporů.) Dále část dělostřelectva a technických oddílů V. arm. sboru.
1. pěší divise (Caffarelli) od III. arm. sboru ca 6.500 mužů s brigádami: Billy, Eppler (30., 51. a 61. řad. pl.), mimo to 13. lehký pěší pluk pod brigádníkem Demontem. (Celkem v divisi 9 praporů.)

Jezdecká záloha (jezdecký sbor Muratův).

Velitel princ Murat, náčelník štábu generál Belliard.

7.000 až 10.000 jezdců.

1. těžká jezdecká divise (Nansouty) ca 1.300 mužů s brigádami: Piston, Lahoussaye, Saint-Germain (1. a 2. pluk karabiníků, 1., 2., 3., 9. a 12. kyrysnický pluk). Celkem 24 eskadr.

2. těžká jezd. divise (d'Hautpoul) ca 1.100 mužů s brigádami: Saint-Sulpice, Fauconnet (4., 5., 10. a 11. kyrysnický pluk). Celkem 16 eskadron.

2. dragounská divise (Walther) ca 1.400 mužů s brigádami: Sébastiani, Roguet (3., 6., 10., 11., 13. a 22. drag. pluk). Celkem 18 eskadron.

Dvě lehké jezd. brigády: Treilhardova a Milhaudova, celkem 600 mužů. 9. a 10. husarský pluk, 16. a 22. pluk jízdních myslivců. Celkem 16 eskadron.

Jezdecká divise I. arm. sboru (Kellermann) s brigádami: Picard, Van Marizy (2., 4., 5. husarský pluk, 5. pluk jízdních myslivců). Celkem 8 eskadron.

Císařská garda.

Velitel maršálek Bessières, náčelník štábu Roussel.

3.300 mužů až 5.500.

Pěší granátníci 4 prapory, pěší myslivci 4 prapory, král. italská garda 2 prapory, jízdní granátníci 6 eskadron, jízdní myslivci 6 eskadron, mameluci 1 eskadrona, elitní četnictvo 1 eskadrona, dělostřelectvo 24 děl a dělostřelecký trén.

I. granátnická divise (Oudinot)

od V. armádního sboru, k dispozici vrchního velitele.

5.000 mužů až 5.800.

Brigádníci: Laplanche Mortiéres, Dupas, Ruffin. Celkem 10 praporů pěchoty v pěti plucích a část dělostřelectva.

Dragounská divise od Muratova sboru (Beaumont).

Velitel generál Beaumont (za bitvy generál Boyer).

1.300 mužů.

5., 8., 9., 12. a 16. dragounský pluk. Celkem v divisi 9 eskadron. Divise tato byla k dispozici vrchního velitele.

Organisace.

Organisace všech tří armád u Slavkova zúčastněných byla různá. Nemůžeme proto spojenecké sbory neb kolony srovnávat s francouzskými armádními sbory a spojenecké jezdecké divise s jezdeckými divisemi francouzskými. Početně slabší armáda francouzská měla více brigád než početnější armáda spojenecká. Na francouzskou pěší brigádu připadlo průměrně 2500 mužů, na spojeneckou asi 4.000 mužů. Jezdecká francouzská divise byla počtem slabší než spojenecká jezdecká brigáda. Proto nesmíme považovati stejnojmenné vojenské oddíly při srovnávání za stejně silné. Francouzské pluky měly většinou po dvou, ruské po třech praporech.

O podrobné organisaci zúčastněných armád pojednáváti zde nemůžeme. Můžeme pouze uvést, že Napoleon měl tehdy

už organizaci hodně moderní. Dle jeho organisace braly si později vzor téměř všechny armády evropské. Předností jeho byly armádní sbory, složené ze všech druhů zbraní. Na zkoušku je zavedl r. 1800. V kampani r. 1805 užíval jich už pravidelně, poněvadž se osvědčily. Spojenci stálých, pravidelných armádních sborů neznali.

V bitvě u Slavkova měla rakouská armáda v pěších oddílech téměř pouze nováčky, kdežto v jízdě naopak, starší, zkušené mužstvo.

Ruská armáda měla lidský materiál výtečný. Ruský voják považoval sama sebe za lepšího vojáka francouzského a o vítězství byl přesvědčen. V oddílech bylo mnoho účastníků Suvorovova tažení švýcarského. Tito sebevědomí ruského vojáka ještě zvyšovali. Rakouského vojáka považovali za inferiorního. Způsobily to dosavadní rakouské porážky. Nováčci byli pouze v plucích přivedených Buxhōwdenem.

Napoleon nováčků ve své armádě téměř neměl. Nejmladším ročníkem jeho armády byli branci z r. 1804. Historikové tvrdí, že jeho tak zvaná Veliká armáda, s níž začal kampaň r. 1805, měla lidský materiál, jaký neměla francouzská armáda kvalitativně nikdy před tím ani potom.

Vojevodce obou stran charakterisují historikové takto:

Velitelé.

Generál Kutuzov byl velice chytrým a nadaným velitelem. Byl obezřetný a trpělivý. Říkal o sobě: Moji dva nejlepší velitelé jsou trpělivost a čas. Generál Toll však ve svých pamětech mu vytýká, že byl příliš dobrým dvořanem, který mlčel i tenkrát, když měl vážně a důrazně mluvit (před bitvou u Slavkova).

Generál Buxhōwden byl pijákem a za vůdce se nehodil. Prodělal sice tažení proti Švédům a Polákům (1792-94), avšak mnoho tam nezískal. Zůstal nadále neschopným. Vypráví se o něm, že za svoje vysoké postavení vděčil tomu, že v pravý čas prokázal veliké služby jednomu velkoknížeti. Ke Slavkovu táhl s velkým komfortem. Ve své osobní družině měl 139 lidí, 96 koní a mnoho psů. Bylo mu tehdy 55 let.

Generál Langeron byl francouzským emigrantem. Byl považován za nadaného velitele, ale nedůvěřovalo se mu. Byl u Rusů dosti neoblíben. Před bitvou u Slavkova jediný ze všech

velitelů upozorňoval na nevyhovující dispozice a varoval před Napoleonem.

Generál Przibyszewski byl Polák, prý ne příliš nadaný. Myslím, že tomu tak nebylo. Jeho činy ukazují na velitele dosti nadaného. Jako Polákovi mu nedůvěřovali v ruské armádě. Na něho a na Langerona byla svalena vina z porážky u Slavkova.

Generál Dochturov byl považován za lumen mezi vůdci a vážen jako vědecká veličina. U Slavkova se osvědčil, jenže Buxhōwden nechal mu možnost osvědčiti se teprve při ústupu.

Generál Bagration byl v Rusku slaven jako vůdce a hrdina. U Slavkova ze všech vůdců provedl nejlépe ústup, a to v dobrém pořádku a bez vážnějších ztrát. Zahynul u Borodina r. 1812.

FML Weyrother, náčelník štábu v bitvě u Slavkova, byl považován rakouskými spisovateli za nadaného, schopného náčelníka štábu. Osvědčil se před tím ve Wurmserově armádě. Francouzští historikové mnoho ho necení. O jeho kvalitě bylo mnoho sporů a popsáno mnoho papíru. U cara Alexandra měl veliký vliv.

FML Kolovrat a Liechtenstein byli považováni za dobré vůdce, zvláště poslední. O Liechtensteinovi to uznal po bitvě u Slavkova sám Napoleon.

Maršálek Soult, stejně stár jako Napoleon, byl prý ze všech Napoleonových maršálků nejlepším vůdcem. Byl vždy velitelem největšího armádního sboru, a Napoleon užíval ho vždy tam, kde se vyžadovaly mimořádné schopnosti. Později byl jmenován Napoleonem vévodou z Dalmacie.

Maršálek Bernadotte byl pravým opakem Soultovým, totiž ze všech maršálků nejslabší. Hledal v bitvách více osobní slávu než prospěch věci. Stal se později korunním princem švédským. V roce 1813 vedl voje proti svému bývalému pánovi, ale nijak se neproslavil.

Maršálek Lannes, v té době 34 roků stár, vynikal více statečností než nadáním. Nazývali ho Achilem francouzské armády. Jmenován byl později vévodou z Montebella. Padl v bitvě u Aspern.

Maršálek Davout, tehdy 35 let stár, byl Napoleonovým spoližákem kdysi v Brienne a Paříži. Byl nadaným vůdcem.

Chování byl hrubého. Zvítězil samostatně v bitvách u Auerstädtu a Eckmühlu. Proto byl jmenován vévodou z Auerstädtu.

Princ Murat byl tehdy 34 letá starý. Byl Napoleonovým švakrem. Vynikl jako vůdce jezdeckta, zvláště při průzkumu a zajištění. Byl velice ješitný. Neoblékal se do maršálské uniformy nýbrž do jakéhosi orientálského šatu.

Srovnáme-li nyní vůdce spojenecké s francouzskými, vidíme obrovský rozdíl. Spojenečtí vůdcové patřili většinou k vysoké šlechtě, z které se rekrutovali, francouzští byli téměř všichni selmademani, kteří se vypracovali svými schopnostmi. Spojenečtí vůdcové byli většinou staršími muži, kdežto francouzští mladými muži, málo přes 30 let.

Zmínky ještě zasluhují velitelé divisí. U spojenců byli to: velitel pěší divise ruské, generál Miloradovič, velitel ruské jezdecké divise generál Uvarov a Essen II., velitel rakouské jezdecké divise FML kníže Hohenlohe. U Napoleona byli velitelé divisí tyto: u pěchoty divisní generálové Drouet, Rivaud, Friant, Saint Hilaire, Vandamme, Legrand, Suchet, Caffarelli a Duroc. U jízdy divisní generálové Bourcier, Margaron, Nansouty, d'Hautpoul, Walther, Kellermann a Beaumont.

Před bitvou (útočné plány).

Příchod francouzských posil k Brnu zůstal spojencům utajen. Jest oprávněné podezření, že Napoleon, dokud měl jen 50.000 mužů u Brna, nechal spojenecké zvědy volně vyzvídat, aby spojenci poznali jeho slabost a odvážili se ofensivy. Jakmile se však jednalo o stažení posil, překazil zvědům jakoukoliv činnost. A tak příchod 24.000 mužů od jiných sborů ušel spojenecké pozornosti docela. Spojencům zde selhal jejich jediný téměř pramen průzkumu. Jejich jízda průzkumu vyučena nebyla. U Francouzů byl to Murat, který pochopil, že jízda se výborně hodí k tomuto odvětví vojenské služby a k vytváření clony. Obě tyto funkce přivedl ve francouzské armádě k veliké dokonalosti. U spojenců se jízdy užívalo jako hlavní, rozhodující zbraně, k průzkumu však málo. Tak se stalo, že spojenci až do bitvy stále byli přesvědčeni, že mají téměř dvojnásobnou přesilu. Z tohoto omylu pramení též spojenecké dispo-

Spojenecké
informace.

k útoku, jichž autorem byl náčelník štábu, rakouský FML Weyrother. Vydávaly se v Křenovicích.

Všichni velitelé kolon, mimo Bagrationa, a velící generálové, měli se dostavití dle rozkazu v noci 1. prosince v 23 hod. do Křenovic pro ústní rozkazy. Shromáždění konalo se v jednom selském stavení. V 1 hod. v noci, až byli všichni přítomni, počal Weyrother čísti dispoice pro ranní útok. V hlavních rysech se nařizovalo:

Weyrotherovy
dispoice
k útoku.

Generál Buxhōwden se třemi prvními kolonami — Duchturovou, Langeronovou a Przibyszewskiho — vyrazí ráno o 7. hod. z tábořišť, překročí Zlatý potok (Řičku) na čáře Sokolnice—Telnice a napadne francouzské pravé křídlo. 3. kolona Przibyszewskiho má směr na zámek sokolnický, 2. kolona Langeronova mezi Sokolnice a Telnici, 1. kolona Dochturova na Telnici. Směr se má držeti do leva, později však celou frontu zatočiti do prava a útočiti proti severu.

Kienmayerův sbor má uvolniti Dochturově koloně cestu přes Telnici a pak zajišťovati Buxhōwdenově skupině levý bok proti Rajhradu a týl proti Měninu.

4. kolona Kolovratova vyrazí z tábořiště za 3. kolonou, postoupí přes Praci na Kobelnice a překročí Zlatý potok (Řičku) mezi Kobelnicemi a Puntovicemi. Buxhōwden však musí překročiti Zlatý potok dříve než 4. kolona.

5. kolona Liechtensteinova, jezdecká, obsazením terénu mezi Kruhem a Jiřikoviciemi kryje postup prvních čtyř kolon a zaujme později postavení po obou stranách silnice mezi Kruhem a hostincem Maxlovkou (správně má asi býti »mezi Jiřikoviciemi a hostincem Maxlovkou«). Udržuje zároveň spojení s Bagrationem a nepřítele, který by útočil na Bagrationa, energicky napadne.

Bagration, jakmile Liechtenstein objeví se před Jiřikoviciemi, podnikne útok na Tvaroženský kopeček a potom v souhlase v Buxhōwdenem, jakmile tento zatlačí francouzské křídlo na čáru Šlapanice—Slatina, zmocní se kopce Žuráně.

Garda pod velkoknížetem Konstantinem zaujme své první postavení za čarou Kruh—Blažovice, aby mohla dle potřeby podpořiti Bagrationa i Liechtensteina.

Celá armáda se potom sjednotí na čáře Líšeň—Ivanovice (Lösch—Nennowitz) a Liechtensteinova jízda bude pronásledovati poraženého nepřítele.

Bude-li neúspěch, ustoupí armáda na čáru Němčany—Hodějice—Heršpice.

Tyto dispoice přeloženy byly též podplukovníkem Tollem do ruštiny a do 8. hodiny ranní dodány všem velitelům.

Spojenci předpokládali, že Napoleon bude mít obsazenu linii Šlapanice—Slatina. Tato linie bude napadena zředu z čáry Puntovice—Tuřany prvními čtyřmi kolonami. Levé křídlo obejde francouzské pravé křídlo u Slatiny. Byly rozkázány i zbytečné detaily, které byly vlastně starostí podřízených velitelů. Ustoupiti v případě nezdaru mělo se přes Puntovice—Kobelnice na pratecké výšiny atd.

Při čtení dispoic chovali se shromáždění velitelé různě: Kutuzov spal. Weyrother četl a ukazoval na mapě, která byla nakreslena po manévrech, v minulém roce v tomto terénu konaných. Buxhöwden, který byl tentokráte prý výjimečně strážliv, poslouchal bez zájmu. Dochturov stále hledal na mapě. Ostatní dosti pozorně naslouchali. Prziąyszewski často Weyrothera přerušoval a žádal vysvětlení a udání příčiny. Jediný Langeron (dle Thierse) odvážil se pochybovati o zdaru spojeneckého plánu. Pochyboval, že by se Napoleon spokojil s úlohou, kterou mu Weyrother připsal. Bagrationovi byly dispoice dány písemně. Při schůzce nebyl.

Spojenecký útočný plán dělil armádu na dvě skupiny od sebe několik kilometrů vzdálené. Z toho je vidět, že se s Napoleonovým útokem vůbec nepočítalo. Jinak by se byl musel Weyrother postarat, aby útokem na celé frontě byly vázány všechny nepřátelské síly, a tím nepřátelský útok znemožněn.

Pro svoje dispoice k bitvě u Slavkova jest Weyrother skoro ode všech autorů odsuzován. Dr. Walter Stocklaska ve svém díle *Die Schlacht bei Austerlitz* bere ho v ochranu a dokazuje, že za tehdejších okolností jiné dispoice vydány býti nemohly.

Večer 1. prosince objížděl Napoleon svá vojska. Byl předvečer ročního jubilea jeho korunovace. Vojíni mu všude provolávali slávu, zapalovali slámu a chrastí, tančili, řečnili atd. Spojenci všechno z dáli pozorovali a mysleli, že Napoleon chce

Opatření
Napoleonova.

za noci ustupovati a proto úmyslně šíří lomozy, aby nepříteli oklamal.

Disposic k útoku Napoleon dosud nevydal. Čekal, až mu nepřítel přesněji projeví svoje úmysly. Počítal též s možností, že Kutuzov vrlne se s hlavní silou s prateckých výšin k Jiřikovcům a Puntovicům. Pro tento případ se zajistil tím, že Davoutovi poslal rozkaz, aby táhl na Tuřany a sborům Lannesovu, Soultovu a jízdě Muratově nařídil připravit se k rannímu útoku od Velatického potoka podél silnice. Lannesovu sboru přidělil divisi Caffarelliho jako druhou, Muratovi podřídil též lehkou jízdu prvního a pátého armádního sboru (jezdecká divise Kellermannova a jezdecká brigáda Fauconnetova). Dragounská divise Beaumontova, granátnická Oudinotova a garda měly být zálohou.

V noci vyjel na objížďku k předním strážím k Jiřikovcům. Při tom naslouchal lomozu z nepřátelských tábořišť. Byl mu hlášen pochod větších nepřátelských sil údolím Litavy.

Když se vracel na Žuráň, prošel pěšky divisi Vandammeovou. Ačkoliv bylo už k ránu, vojáci ho nadšeně pozdravovali.

Poněvadž dostal zprávu, že celý nepřátelský armádní sbor stojí u Újezda, vydal mezi 4. a 5. hodinou rozkazy, jimiž provedeny byly tyto přesuny:

Davoutovi nařízeno nepochodovati z Rajhradu na Tuřany, nýbrž na Sokolnice, a zde s jednou brigádou Legrandovy divise zadržovati nepřátelský postup přes čáru Sokolnice—Telnice. Ze Soultova sboru druhá brigáda Legrandovy divise (Levasseur) zůstala u Kobelnic, divise St. Hilaireova zaujala útočné postavení u Puntovic, Vandammeova u Jiřikovic. I. armádní sbor (Bernadotte) postavil se v těsně semknutých oddílech za tuto divisi.

Nyní byl Napoleon přesvědčen, že spojenci budou obcházet jeho pravý bok hlavními silami. Proto pozměnil směr Davoutova pochodu a připravil si útočnou skupinu, jak bylo řečeno, z divise St. Hilaireovy, Vandammeovy a Bernadotteova armádního sboru.

Rozložení Francouzů ráno před bitvou.

Ráno před bitvou jest konečné rozložení francouzských sil toto:

Na pravém křídle u Telnice jest Margaronova jezdecká divise.

V Telnici je 3. řadový pluk, dirigovaný sem v noci.

Blízko Sokolnic jest několik rot Pádkých tirailleurů.

U Kobelnic, západně vesnice, stojí 26. lehký pluk. Východně vesnice Lewasseurova brigáda (Legrandovy divise). V Kobelnicích samých 1 prapor tirailleurů de corses (korsických).

U Puntovic je St. Hilaireova divise (již za potokem).

U Jiříkovic stojí Vandammeeova divise (též již za potokem a připravena k útoku).

Všechny tyto dosud jmenované divise patří Soultovu sboru.

Západně Jiříkovic je I. armádní sbor (Bernadotte) s hustě semknutými oddíly.

Severně Jiříkovic stojí Muratova jezdecká záloha. Lehkou jízdu má již na východní straně Velatického potoka, těžkou ještě na straně západní.

Mezi Jiříkovicemi a Santonem rozložen jest Lannesův armádní sbor:

Na Santonu jest 17. lehký pěší pluk. Od Santonu na jih je Suchetova divise (levé křídlo u Santonu, pravé jižně silnice). Po pravé straně této divise je divise Caffarelliho.

Na Žuráni, blízko vrcholku levým křídlem, pravým blíže k Šlapanicím, stojí granátnická Oudinotova divise.

Na západním svahu Žuráně stojí garda.

Davout s divisí Friantovou a jezdeckou Bourcierovou jest na cestě z Rajhradu k Sokolnicím.

Všechny tyto divise jsou většinou v nížině skryty v mlze.

Napoleon stál na Žurani a čekal, až mlha klesne a ukáže mu pohyby nepřátelských mas na prateckých výšinách. Jeho maršálci byli u něho a netrpělivě čekali na rozkaz k útoku. Bylo již světlo, avšak Napoleon neurčil místa, na něž se bude útočiti.

Boje na čáře Kobelnice-Telnice.

První rány na této čáře padly u Telnice již odpoledne dne 1. prosince, když rytmistr Lažanský se 400 rakouskými husary vypudil z této vesnice francouzské tirailleury (Pádké) a udržel ji až skoro do rána 2. prosince.

Napoleon slyšel večer silnou přestřelku od Telnice. Poslal sem pobočníka generála Savaryho, aby vyšetřil příčinu boje.

Odpoledne
1. prosince
a v noci na
2. prosinec.

Savary po návratu hlásil, že rakouští husaři vypudili Pádské tirailleury z vesnice a že silný nepřátelský sbor, složený ze všech druhů zbraní, táboří mezi Telnicí a Újezdem. (Zpráva tato pohnula Napoleona k posledním zmíněným již přesunům.) Zároveň hlásil, že od Legrandovy divise pochoduji již na Telnici nové síly.

O 2. hodině v noci I. prapor 3. řadového pluku vypudil rakouské husary z Telnice a znovu ji vrátil do francouzských rukou. V tutéž dobu odeslal generál Legrand do Telnice ještě II. a III. prapor téhož pluku se čtyřmi děly. Tyto prapory došly sem ještě za tmy. Děla byla postavena na mírném svahu, severozápadně vesnice. (Dle Thierse byl zde mimo 3. pluk ještě jeden prapor korsických tirailleurů [de corses]. Dle Mayerhoffera byl tento prapor v tuto dobu v Kobelnicích.)

Boje ráno
2. prosince.

Ráno — 2. prosince — začaly nové boje v Telnici. Kienmayer na zprávu, že vesnice jest slabě obsazena, nařídil útok. Jeden prapor 1. sekelského hraničářského pluku pod velením generálmajora Stutterheima napadl Francouze. Francouzský oddíl, usazený východně vesnice, přinutil sice po těžkých ztrátách k ústupu, avšak útok na vesnici samu se nezdařil přes to, že byl doprovázen z leva i z prava husarskými oddíly. Proto určil Kienmayer k útoku téměř celou Carnevilleovu brigádu. Útok se opět nezdařil, neboť okraj vesnice byl hájen celým 3. řadovým plukem (3 prapory). Boj byl urputný se střídavým štěstím. V jednu chvíli zmocnili se Sekelové jednoho bloku domů, byli však odtud vybiti.

Teprve před devátou hodinou, když už boj trval asi půl druhé hodiny, hromadným útokem byla vesnice vzata za pomoci ruského mysliveckého praporu (od 7. mysliveckého pluku), který byl v noci v Újezdě. Francouzský protiútok, vedený samým generálem Legrandem, byl odražen. 3. řadový pluk francouzský ustoupil pod ochranou Margaronovy jízdy a seřadil se znova na ploché vyvýšenině západně Telnice. Margaronova jízda udržela se dále v rovině pod Telnicí blízko rybníků a sváděla tu šarvátky se sekelskými husary.

Kienmayerovy prapory, zeslabené dosavadními zuřivými boji, už nestačily k dalšímu útoku. Zůstaly v Telnici a blízko ní.

V tuto dobu — bylo asi devět hodin — objevily se přední oddíly Dochturovy kolony, vedené ne Dochturovem, nýbrž

samým Buxhōwdenem, velitelem tří kolon. Dochturova kolona vyrazila z tábořiště na Prateckém kopci v předepsaný čas — o sedmé hodině — postupovala však oklikou přes Hoštěhrádky a Újezd.

Před Telnicí Buxhōwden kolonu zastavil a dal seřaditi do dvou sledů. Dělostřelectvo zaujalo palebné postavení. Do Telnice na zesílení Kienmayerovy pěchoty poslán jeden ruský pěší pluk (Novoingermanlandský).

Buxhōwden
u Telnice.

V útoku však Buxhōwden dále nepokračoval, ačkoliv Lan-geron se svou kolonou už bojoval o Sokolnice.

Pro Francouze byla teď situace velice kritická. Třetí pluk s Margaronovou jízdou měl proti sobě dva nepřátelské sbory v síle 20.000 mužů.

Z této nepříjemné situace pomohl jim sám Buxhōwden svou zdlouhavostí. Stál na místě a nepokračoval v útoku. Teprve za dráhnou dobu, až u Sokolnic a sokolnického zámku byl zuřivý boj, šla do útoku jedna Dochturova brigáda (Novoingermanlandský a Jaroslavský pluk pod generálem Lewisem). Situace však už byla změněna. Tato brigáda narazila na nové francouzské oddíly. Předvoj Davoutova sboru dorazil sem zatím od Rajhradu a zasáhl hned do boje. Řízení boje u Telnice převzal generál Heudelet.

Davout vytáhl s předvojem z Rajhradu v šest hodin a zamířil na Tuřany. Předvoj byl složen z 1. dragounského pluku, 108. řadového pluku, z několika rot voltigeurů 15. lehkého pluku a 2 děl (celkem 900 pěších a 200 jezdců). Předvoji velel brigádní generál Heudelet. Asi za 30—40 minut za předvojem následovaly hlavní síly Friantovy divise (brigáda Lochetova a Kisterova) a za nimi 4. dragounská divise (Bourcier). Davout byl u předvoje. V Rebešovicích dostal Napoleonův rozkaz, aby neotáhl na Tuřany, nýbrž na Sokolnice.

Davoutův
předvoj.

Změnil tedy směr a táhl na východ. Cestou dostal od Margarona hlášení, že u Sokolnic jest zatím klid, že však 3. pluku v Telnici se zle daří. Davout zamířil proto na Telnici. 1. dragounský pluk poslal napřed. Tento dorazil na místo, když 3. pluk již ustupoval. 108. pluk a voltigeuri přišli sem asi o půl desáté. V tu dobu se chystal Buxhōwden začít nový útok. 108. pluk vrhl se ihned do vesnice a nedbal prudké střelby, kterou byl uvítán. Nastal hrozný bodákový boj. Ruské prapory

Dochturovy podlehly. V nepořádku prchaly z vesnice a vnesly zmatek do ostatních Dochturových praporů. Situaci zachránil hrabě Nostic. S několika eskadronami rakouských husarů vrhl se do levého boku pronásledujícím Francouzům a zapudil je zpět do vesnice.

Obsazení Telnice
spojenci.

Dochturov uspořádal svoje oddíly a společně s Kienmay-
erem podnikli nový útok na Telnici s velikou přesilou. Vesnice
se zmocnili.

Francouzi pod velením generála Heudeleta ustoupili podél
tuřanské cesty až na vyvýšeninu západně Sokolnic. Sem je di-
rigoval maršálek Davout. Při ústupu byli napadeni prudkou
střelbou od několika rot 26. lehkého pluku. Tyto roty ustupo-
valy ze Sokolnic. 108. pluk považovaly za Rakušany a začaly
do něj pálit.

Dle francouzských pramenů odehrála se tato scéna s jiným
pozadím. 26. pluk prý spěchal na pomoc 3. pluku do Telnice.
O 108. pluku nevěděl. V mlze považoval ho pro stejnou barvu
uniformy za Rakušany a napadl ho střelbou. 108. pluk myslel,
že jest obklopen spojenci a proto dal se na ústup. Toho nepřítel
využil a počal útočit.

Spojenci opanovali nyní Telnici trvale. Jeden prapor s 2
děly postavili na vyvýšeninu jihozápadně vesnice jako zajištění
a dalšího útoku nepodnikali. Druhé kritické situace Francouzů
Buxhōwden opět nevyužil. Jen rakouská jízda napadla ustupu-
jící, byla však odražena přispěchavší zatím drag. divisi Bourci-
erovou.

Bylo před 10. hodinou. Buxhōwden čekal s útokem na Lan-
gerona, aby dle dispozic pokračoval v dalším útoku v kontaktu
s Langeronem a Przibyszewskim. Tím ovšem poskytl Davou-
tovi možnost upotřebení hlavních sil Friantovy divise výhradně
proti Langeronovi a Przibyszewskimu, útočícím důrazněji. Do
boje zasáhly tyto síly po 10. hodině po dvoudenním pochodu
z Vídně do Rajhradu a jen několikahodinném odpočinku v Raj-
hradě (29. listopadu v 21 hod. opustily Vídeň).

Langeronův
poskup na
Sokolnice.

Langeronova druhá kolona nevyrazila ze svého tábořiště
na Prateckém kopci v předepsaný čas — v 7 hodin — nýbrž
až v 8 hodin. Vpletla se jí totiž do cesty jízda, která v noci omy-
lem se dostala k Praci a na Pratecký kopec. Ráno se vracela
zpět ku své koloně. Při tom zdržela kolonu Langeronovu, Pri-

byszewskiho i Kolovratovu. Nevědomky stala se příčinou velkých událostí. Langeronův přední oddíl přišel k Sokolnicím teprve o půl deváté. Legrandovi se zatím podařilo obsadit vesnici a terén mezi vesnicí a Telnicí 26. pěším lehkým plukem s 2 děly (velitel plukovník Pouget). Obě děla postavena byla za sokolnickým zámekem. Celkem měl 26. pluk 1.800 mužů. Kdyby Langeron byl dospěl k Sokolnicím o něco dříve, našel by vesnici neobsazenou. 26. pluk byl odeslán od Kobelnic teprve v 7 hodin 30 minut.

Langeron vida, že Przibyszewskiho kolona není dosud na místě, nepustil se hned do útoku, nýbrž nařídil dělostřelectvu obštrélovat Sokolnice. Mnoho domů se od střelby vzňalo. V pravém boku byla kolona obtěžována tirailleury. Proto oddělil Langeron III. prapor 8. mysliveckého pluku a jeden prapor Vyborských granátníků jako zajištění proti Kobelnicím. Tyto prapory však byly brzy staženy zpět, neboť oddíly Przibyszewskiho kolony sestupovaly už s kopce proti zámku.

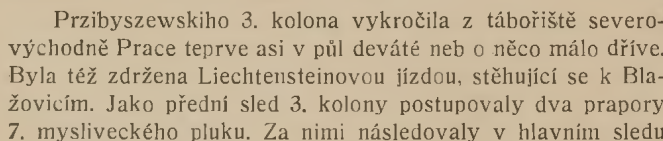
 Ústř. na
Sokolnice.

Langeron nyní počal útok na Sokolnice. Jedna jeho brigáda (Kaměnskij) byla dosud na Prateckém kopci. Útočil opatrně. Ponechal si silnou zálohu a útočící oddíly podporoval silným dělostřeleckým ohněm. Sokolnic se zmocnil teprve po hrdinném odporu 26. francouzského pluku asi před 10. hodinou. Za vesnicí spojil se s Przibyszewským a chystal pěchotu i děla k dalšímu útoku, když tu byl napaden Friantovou divisí.

Za těchto bojů nesla se sem silná střelba od Prace. Langeron byl jí znepokojen. Dle disposic nemohl býti kolem Prace žádný oddíl. Kolovrat měl již býti u Kobelnic. Poněvadž jako Francouz znal francouzskou armádu a Napoleona a tušil nějaké překvapení, zajel si na Pratecký kopec, aby se přesvědčil o příčině střelby.

Nahoře na kopci spatřil Kolovratovy prapory v boji s Francouzi. (Dle Michajlovského zajel na kopec proto, že obdržel od brigádníka Kaměnského hlášení, že rakouské prapory jsou zde v boji s Francouzi a že potřebují pomoci.)

Przibyszewskiho 3. kolona vykročila z tábořiště severovýchodně Prace teprve asi v půl deváté neb o něco málo dříve. Byla též zdržena Liechtensteinovou jízdou, stěhující se k Blažovicím. Jako přední sled 3. kolony postupovaly dva prapory 7. mysliveckého pluku. Za nimi následovaly v hlavním sledu

 Przibyszewskiho
postup na sokol-
nický zámek.

pluky: Butyrský, Galický, Narvský, Podolský a Azovský. Přední sled dorazil k bažantnici asi v devět hodin, hlavní síly ještě později. Tím ovšem byl Francouzům poskytnut potřebný čas, aby mohli obsadit zámek i bažantnici jedním praporem.

Przibyszewski odeslal jeden prapor na sever ke Kobelnicím jako spojení s Kolovratovou kolonou, o níž byl přesvědčen, že se blíží ke Kobelnicím, tak jak to bylo nařízeno ve Weyrotherových disposicích. Tento prapor narazil však u Kobelnic na francouzskou brigádu Levasseurovu. Byl od ní rozbit a zahnán do bažantnice.

Útok na zámek
a bažantnici

K útoku na bažantnici a zámek určil Przibyszewski deset praporů pod generálem Müllerem. Do zálohy dal sedm praporů pod generálem Wimpfenem. Záložní prapory zůstaly státi na levém břehu Zlatého potoka a přišly do boje teprve, když v závěrečných bojích byly napadeny Francouzi ze zadu.

Dle Michajlovského dal Przibyszewski do útočného sledu nejprve dva prapory 7. mysliveckého pluku a celý Galický pluk. V záloze za potokem zůstal pak pluk Podolský, Azovský a Narvský. Zbývající Butyrský pluk byl dán do prvního sledu teprve tehdy, až byl obsazen zámek.

Generál Müller s útočným sledem zmocnil se zámku dosti brzy, byl však při tom smrtelně zraněn. Na jeho místo nastoupil generál Strick. Bojovalo se mnoho bodákem. Francouzi se bránili velice dobře. Měli však proti sobě ohromnou přesilu, které nemohli odolat. Museli ustoupiti a zanechat Rusům dvě děla. Margaronova jízda, poslaná sem od Telnice, do boje tu sice zasáhla, nemohla však proti přesile míti úspěchu.

Sokolnice i se zámek a bažantnicí ocitly se v ruských rukou. Tento úspěch však stál Rusy velice mnoho krve.

Přeskupení sil.

Przibyszewskiho útočný sled postoupil od zámku dále na západ a spojil se s útočným sledem Langeronovy kolony.

Obě kolony, druhá a třetí, přeskupovaly se nyní západně Sokolnic a zámku, stavěly děla do nových palebných posic. Chystaly se k novému útoku, na nějž čekal Buxhōwden s první kolonou. Bylo totiž ve Weyrotherových disposicích nařízeno, že útočiti musí všechny kolony v kontaktu. Rozkaz tento byl plněn do posledního písmena, snad až zbytečně svědomitě. Tak se ovšem stalo, že jednotlivé úspěchy kolon zůstaly bez

užitku, poněvadž jich velitelé nevyužítkovali. Ohlíželi se úzkostlivě jeden na druhého.

V této době na celé čáře Kobelnice—Telnice byla bojová přestávka. Bylo k desáté hodině. (Mayerhoffer se domnívá, že tato přestávka v útoku spojenců byla způsobena ozývající se zuřivou střelbou s prateckých výšin.)

Friantovu divisi, která přišla asi v 10 hodin na bojiště, vrhl Davout proti Sokolnicím, poněvadž viděl, že Buxhōwden u Telnice svojí pomalostí a nerozhodností není nebezpečný. Mimo to pluky 3. a 108. a zbytek tirailleurů byly opět schopny odporu Dochturovým praporům. Langeron s Przibyszewskim byli nebezpečnější. Postupovali sice opatrně, avšak jistě. Nyní právě umísťovali dělostřelectvo západně Sokolnic a chystali se k novému útoku.

Friantův útok
na Sokolnice
a zámek

48. francouzský pluk se vrhl proti Sokolnicím s velikým elánem. Vedl ho sám velitel brigády gen. Lochet. Zmocnil se ruských děl a vpadl do vesnice i do zámku. Ve vesnici ukořistil 2 plukovní prapory.

48. pluku přispěchal na pomoc 111. pluk (z téže brigády). Ještě dvě děla byla ukořistěna. Brigáda Lochetova však nestačila na to, aby se udržela proti oběma kolonám. Proto Davout vrhl do Sokolnic druhou brigádu Friantovy divise (Kisterovu brigádu). 15. lehký pluk poslán proti severnímu cípu Sokolnic, 33. řadový pluk poslán proti zámku. Bojovalo se zuřivě. Obě strany bránily každý dům. Po 11. hodině jsou Rusové opět pány vesnice i zámku. K polednímu na čáře Kobelnice—Telnice měli spojenci v rukou obě vesnice se zámkem, ale dále nepostupovali.

Davout ustoupil na čáru Otmarovských rybníků a přesku-
poval síly k novému útoku. Vyrušován nebyl. Na celé čáře Ko-
belnice—Telnice zavládl opět klid.

Na Buxhōwdenovy kolony blížila se zatím katastrofa ni-
kým nečekaná. Přišla s Prateckého kopce.

Boj o pratecké výšiny.

Kolovratova kolona, čtvrtá, vedená osobně generálem Ku-
tuzovem, vykročila ze svého tábořiště rovněž pozdě a to mezi

Postup Kolovra-
tovy kolony ku
Praci.

půl devátou a devátou hodinou. Byla též zdržena Liechtensteinovou jízdou.

Prapory Miloradovičovy divise byly slabé, přibližně po 400 mužích. Utrpěly ústupem od Innu. Prapory v Kolovratově divisi byly tak zvané »šesté prapory«. Byly složeny z rakouských nováčků.

Předvoj Kolovratovy kolony byl složen z jednoho praporu Novgorodského pluku, jednoho praporu Apšeronského pluku a dvou eskadron rakouské jízdy 1. dragounského pluku. Dle Michajlovského byly v předvoji od Novgorodského pluku dva prapory. Předvoji velel podplukovník Monachtin.

Při Kolovratově koloně mimo Kutuzova byl též car se svou družinou a rakouský císař.

Michajlovský tvrdí, že Kutuzov nechtěl sestupovati dolů s kopců, které pokládal za klíč celé posice. Car ovšem hořel netrpělivostí sraziti se s Napoleonem, poněvadž byl přesvědčen, že zvítězí. Proto vybídnul Kutuzova, aby už dal rozkaz k postupu na Kobelnice. Kutuzov nerad, a teprve po živé výměně slov, nařídil Kolovratově koloně postup dle dispozic.

Předvoj kolony vycházel z Prace (dle některých pramenů docházel teprve k Praci), když spatřil nedaleko vesnice postupující velké oddíly Francouzů. Překvapení bylo u spojenců veliké. Nikdo Francouzů u Prace nečekal. Byli o nich přesvědčeni, že jsou za Velatickým potokem a Říčkou v obranné posici a přichystáni k ústupu.

Napoleon provedl tu spojencům nečekaný tah.

Napoleonův
rozkaz k útoku.

Ráno, jakmile mlha začala klesat, pozoroval bedlivě s kopce Žuráně obnažené vrcholky prateckých výšin. Maršálkové Berthier (náčelník štábu), Murat, Soult, Lannes a generál Duroc (velitel granátnické divise místo zraněného Oudinota) byli u něho. Bylo vidět nepřátelské oddíly sestupovati s kopců a mizeti dole v mlze. Od Sokolnic bylo slyšeti prudkou střelbu. Od divisi prvního sledu přicházelo již hlášení o nepříteli. Jinak v mlze v nížině nebylo dosud nic viděti. Savary, poslaný k Sokolnicím vyšetřit situaci, vrátil se s nepořízenou. V husté mlze nemohl nic zjistit.

Horkokrevný Soult byl velice netrpělivý. Nemohl se dočkat útoku. Napoleon ho zdržoval a klidně čekal.

Na pravém křídle se již bojovalo a to proti obrovské přesile. Napoleona to neznepokojovalo. Měl zprávy o pochodu Davoutova sboru na Sokolnice. Věděl tudíž, že pravému křídlu se dostane pomoci aspoň do té doby, než padne rozhodnutí na jiném místě bojiště. Měl mimo Lannesa a Murata, určených pro levé křídlo, stále k dispozici netknutých 40.000 mužů.

Teprve, když byl přesvědčen, že nepřítel většinou svých sil již disponoval, dal rozkaz k útoku. Bylo čtvrt na devět (dle některých pramenů půl deváté).

Lannes s Muratovou jízdou dirigován podél olomoucké silnice jako levé křídlo. Soult dostal rozkaz útočit v hlavním směru na Staré Vinohrady. Za Soultovým sborem měl postupovati dle rozkazu Bernadotte se svým I. armádním sborem, pak za ním granátnická divise a garda jako záloha. Velatický potok měly překročiti u Jiříkovic.

Zde třeba podotknout, že hodně rozšířený názor, jakoby Napoleon čekal s útokem, až spojenci vyklidili pratecké výšiny, jest nesprávným. Napoleon dal rozkaz k útoku ve čtvrt na devět neb snad o půl deváté. V té době byla na prateckých výšinách ještě celá čtvrtá kolona, celá brigáda Kaměnského od druhé kolony a snad i veliká část třetí kolony. Tedy od 20 do 25 tisíc spojenců, což byla čtvrtina celé jejich armády. Nedal tedy Napoleon rozkaz k útoku na prázdné kopce, nýbrž tehdy, když viděl, že spojenci už většinou svých sil disponují, a když nepořádek v přemísťujících se spojeneckých kolonách k útoku zrovna provokoval. Sledujeme-li jiné Napoleonovy bitvy, tu vidíme, že Napoleon nebál se útočit třeba i na to nejsilnější nepřátelské místo, poněvadž vždy si dovedl zjednatí seskupením silné úderné skupiny relativní převahu. Podceňovali bychom tudíž Napoleona, kdybychom tvrdili, že u Slavkova útočil do prázdného prostoru, neznaje, kde a které oddíly skrývá mlha, zakrývající nížiny.

Maršálek Soult, velitel IV. armádního sboru, měl k dispozici pro útok na pratecké kopce St. Hilaireovu pěší divisi, Vandammeovu pěší divisi a Levasseurovu brigádu z Legrandovy divise. Druhá brigáda Legrandovy divise a jezdecká divise Margaronova byly zaměstnány obranou Sokolnic a Telnice. Volnými silami disponoval nyní Soult takto:

Útok na pratecké výšiny.

Divise St. Hilaireova, stojící u Puntovic, útočí na Pratecký kopec tak, aby vesnice Prace zůstala ji po levé ruce.

Brigáda Lavasseurova, stojící u Kobelnic, chrání pravý bok St. Hilairově divisi.

Vandammeova divise, stojící u Jiříkovic, útočí na kopec Staré Vinohrady.

St. Hilaire dal do prvního sledu 10. lehký pluk pod vedením brigádního generála Moranda. Jako směr mu udal Pratecký kopec. Za prvním sledem následovala na 300 m brigáda Thiébaultova a za touto jako záloha brigáda Varéova.

Generál Vandamme určil brigádu Fereyovu k útoku na St. Vinohrady, 28. pluk jako podporu této brigády a 4. řadový i 24. lehký pluk poslal k Blažovicím jako spojení s Muratovou jízdou a Lannesovým armádním sborem.

Brigády Soultova sboru postupovaly s oběma pluky vedle sebe, v plucích prapory za sebou v proudech, s rotami v šicích. Před touto útočnou masou postupovaly volné formace lehké pěchoty, které měly začít boj.

Divise Vandammeova vykročila o něco později a proto zasáhla do boje na Starých Vinohradech trochu opožděně.

Postupovalo se v mlze, která se držela ještě v nížině, ačkoliv vrcholky kopců už byly obnaženy. Tak se stalo, že spojenci byli u Prace překvapeni.

Boj o Praci
a Pratecký kopec.

Kutuzov však dal ihned rozkaz k rozvinutí kolony k boji. Předvoj vrhl se do vesnice. Jeho děla zaujala palebné postavení u samé vesnice. Miloradovič zesílil jeho dva pěší prapory (dle Michajlovského tyto prchly před Francouzi) ještě čtyřmi prapory, a to dvěma od Novgorodského a dvěma od Apšeronského pluku. Hlavní síly divise rychle rozvinul doprava a obsadil pahrbkovitý terén od Prace ke Starým Vinohradům. Z rakouské divise Kolovratovy větší část dirigována byla na Pratecký kopec, několik praporů na vrcholek Starých Vinohradů. Mimo tyto síly Kutuzov poslal o pomoc k 5. koloně Liechtensteinově (jezdecké). Poznal ihned důležitost prateckých výšin a chtěl je udržet za každou cenu.

Zatím Francouzi vystupovali po svazích. Generál Morand se svým 10. lehkým plukem postupoval vpravo od Prace, v níž již byl ruský předvoj. Mířil na Pratecký kopec, obsazovaný

Rakušany. Začal boj, který se odtud postupně rozšiřoval až k Blažovicím.

Velitel brigády Thiébault poslal na Praci jen jeden prapor. Tento byl uvítán silnou palbou a rozeznán. Thiébault nyní obrátil všechny tři zbývající prapory své brigády proti vesnici. Nastal strašný boj. Bojovalo se většinou bodákem. Žádná strana nechtěla ustoupiti. Teprve po velkých ztrátách ustoupili Rusové. Ztráty měli tak obrovské, že oba pluky, Novgorodský i Apšeronský, byly vyřazeny z dalšího boje.

Nalevo od vesnice zasadil St. Hilaire do boje 55. pluk z brigády Varéovy, aby podporoval útok pravého Vandamého křídla (dle Thierse zasedil celou brigádu Varéovu).

Morand byl napravo od Prace proti Rakušanům na kopci velice sláb. Proto St. Hilaire dirigoval sem ještě dva pluky: 14. od brigády Thiébaultovy a 43. od brigády Varéovy (dle Thierse to byl 36. pluk). Na obranu vesnice zůstal jen 36. pluk. Bojovalo se již nahoře. Rakušané po dvě hodiny se pokoušeli sehnati Francouze dolů. Velice jim poháhalo brigáda Kaměnského od Langeronovy kolony.

Jak již bylo řečeno, generál Langeron přijel sem od Sokolnic vyšetřit příčinu střelby. Když viděl Francouze, vystupující nahoru a bojující s rakouskými pluky, ihned svoji brigádu Kaměnského, která začala teprve sestupovati k Sokolnicím, obrátil a vrhl ji do boku pravému křídlu St. Hilaireovy divise. Brigáda provedla tu tři krvavé útoky, ale byla odražena. Vyznamenal se tu Kutuzovův pobočník, kníže Volkonskij (děžurný generál).

Kutuzov v relaci udává, že on dal Kaměnskému rozkaz sehnati dolů Francouze.

Brigáda Thiébaultova se ocitla v křížovém ohni. Situace stala se tu kritickou. V nejvyšším nebezpečí přispěchala sem brigáda Lavasseurova Legrandovy divise (posupovala sem od Kobelnic) a vpadla v bok Kaměnskému. Spojenecké postavení bylo tím definitivně na Prateckém kopci ořeseno.

Brzy za divisi St. Hilaireovou zasáhla v boj divise Vandammenova. Její brigáda Fereyova napadla prudce Miloradovičovy prapory, sotva se k boji rozvinuší, severovýchod. Prace. Po půlhodinném boji bylo tu ruské postavení prolomeno. Ruští generálové Berg a Rěpninskij byli raněni.

Boj o Staré
Vinohrady.

Dále na levo proti severní části Starých Vinohradů vrhl se 4. řadový a 24. lehký pluk Vandammeovy divise. Miloradovičovu křídlu hrozilo nebezpečí. Ještě však včas objevil se na vrcholku Starých Vinohradů 23. rakouský pěší pluk, který oba francouzské pluky delší dobu držel v šachu. (23. pluk měl šest praporů.)

Kutuzov bránil pratecké výšiny protiútoky. Jeho pluky, ať rakouské či ruské, stále dotíraly na Francouze a snažily se selhnat je zpět do nížiny. Tyto útoky lámaly se většinou o palbu pušičnou, v níž byli Francouzi mistři. Bojovalo se vytrvale na obou stranách. O tom svědčí ztráty a vyznamenání na straně spojenecké a setrvání na místě proti přesile na straně francouzské (Kolovratova kolona byla o něco početně silnější než obě útočící francouzské divise). Na straně spojenecké byl raněn sám generál Kutuzov a generálové Jurczek, Berg a Řěpninskij. Jen rakouská divise ztratila tu 2388 mužů. Rakouský plukovník generálního štábu Wimpfen vybojoval si tu řád Marie Terezie.

Na francouzské straně statečnost byla spojena s válečným uměním, zdařilým manévrováním a spoluprací jednotlivých oddílů. Brigáda Thiébaltova upadla na Prateckém kopci do strašného kartáčového ohně. Necouvla však. Plukovník Pouzet strhl sebou všechny prapory a místo ústupu provedl bodákový útok proti zničující palbě. Takových případů bylo na tomto úseku fronty více. Francouzi neustupovali. Všechny útoky odraželi a nepříteli stále tísnil.

Útok rakouských
kyrysníků

Za těchto bojů zasáhla Liechtensteinova jízda, přivolaná sem od Kruhu Kutuzovem. Liechtenstein se svojí zálohou, složenou z rakouských kyrysnických pluků č. 1, 5 a 7, pod velením FML Hohenlohe, vrhl se proti pravému křídlu Caffarelliho divise u Blažovic a proti levému křídlu Vandammeovy divise u Starých Vinohradů. Mocným útokem přinutil obě křídla zastavit svůj postup a bránit se. Francouzská pěchota se bránila dobře, přece však nebezpečí bylo veliké. Na štěstí zasáhla tu do boje ještě včas Nansoutyova těžká jezdecká divise. Francouzští kyrysníci v hustých řadách napadli rakouské kyrysníky a porazili je. Velitel 1. rakouského kyrysnického pluku major Auersperg padl. Liechtenstein byl přinucen ustoupit až k potoku Rousinovce.

Druhým a posledním pokusem zastavit vítězný postup francouzských vojsk byl útok ruské gardy na Staré Vinohrady. V té době již Kolovratova kolona, po dvouhodinném boji, začala ustupovat.

Útok ruské
gardy na Staré
Vinohrady.

Velkokníže Konstantin poslal nejprve 23. rakous. pluku jako posilu jeden prapor Izmajlovského pluku pod plukovníkem Chrapovickým. Tato pomoc byla však slabá. Izmajlovci byli donuceni ustupovati zároveň s Rakušany. V kritické chvíli vrhl se Konstantin na Staré Vinohrady se všemi silami své gardy, které měl při sobě. Bylo to 6 pěších praporů a 10 eskadron jízdy.

Pěší ruská garda útočila hned bodákem. Přední francouzské řady byly donuceny k ústupu. Situaci zachránilo francouzské dělostřelectvo. Dobře řízenou palbou způsobilo mezi Rusy zmatek. Jejich postup byl zadržen a tím byla dána možnost francouzské jízdní gardě včas zasáhnouti. Byl již svrchovaný čas.

V tu dobu totiž — bylo půl dvanácté — přijel sem na Staré Vinohrady s jízdní gardou sám Napoleon. Když viděl kritickou situaci, nařídil maršálku Bessièresovi odrazit s jízdní gardou nebezpečný ruský útok.

Nebezpečí bylo veliké proto, že Bernadotte, který tu měl již býti se svým armádním sborem, zdržel se přechodem přes Velatický potok u Jiřkovic.

Bessières podnikl útok za podpory dělostřelectva s osmi eskadronami (význační velitelé tu byli generál Ordener, princ Borghese a plukovník Morland).

Útok jízdní francouzské gardy byl odražen semenovským plukem. Plukovníka Morlanda ubili ruští gardisté bodáky. Preobraženský pluk se též Francouzům ubránil, poněvadž byl mezi kři a stromy. Ruská jízdní garda úspěch dovršila tím, že přinutila francouzskou jízdní gardu k ústupu. Maršálek Bessières s gardou prý zde poprvé byl nucen ustupovati před tváří svého císaře.

Ruská garda nemohla svého úspěchu využítovati, poněvadž ostatní spojenecké pluky stále ustupovaly. Proto byl Konstantin nucen dáti se též na ústup. Francouzská jízdní garda nyní znepokojovala opět ruskou gardu a uvedla její pěchotu, ustupující k Rousínovce, v nepořádek. Vtom se však objevili

na bojišti ruští kavalergardisté a gardové kozáci z Maljutinova zadního voje.

Čerstvá tato gardová jízda vrhla se s elánem na francouzskou jízdní gardu. Pěší garda byla tím osvobozena. Rozpoutal se krvavý boj mezi oběma jízdami. Situace byla pro Francouze nebezpečná. Proto Napoleonův pobočník Rapp sebral druhý sled jízdní gardy, který byl Napoleonovou osobní stráží, a pustil se s elánem do boje. Zápas byl urputný, třebaže krátký.

Kavalergardský pluk ruský o pěti eskadronách ztratil tu za čtvrt hodiny 200 jezdců a 300 koní. Zvláště utrpěly čtvrtá a pátá eskadroha, které byly napadeny Rappem a jeho 250 jezdci. Ze čtvrté eskadrony zůstalo jen 18 lidí. Její velitel, kníže Řepnin, byl raněn zjate.

Odražení kavalergardisté a kozáci unikli za Rousinovku za ostatní gardou.

Bernadotte
a záloha.

Bernadotteův I. armádní sbor se zálohou, t. j. s granátnickou divisí pod Durocem, pěší gardou a Beaumontovou dragounskou divisí nestačil postupovati za Soultovým sborem. Zvláště už proto, že jejich přechod přes Velatický potok u Jiřkovic vyžádal si daleko více času než se předpokládalo. Proto na Starých Vinohradech v kritické situaci za útoku ruské gardy nebyla žádná část zálohy na blízku, ačkoliv Bernadotte měl postupovati na Blažovice a Staré Vinohrady.

Ze zálohy disponoval Napoleon nejprve granátnickou divisí. Poslal ji na tuřanskou rovinu na pomoc Davoutovu sboru. Předpokládal, že se Davout se svými slabými silami proti spojenecké přesile u Sokolnic a Telnice neudrží. Granátnická divise však tu nepotřebovala zasáhnouti. Davout se udržel u Otmarovských rybníků. Zasáhla do boje až odpoledne, a to proti Przibyszewskimu (části u bažantnice a větší částí u Kobelnic).

Po granátnické divisi disponoval Napoleon Beaumontovou dragounskou divisí. Dal ji k dispozici Soultovu armádnímu sboru ještě za bojů na prateckých kopcích. Soult byl v tu dobu bez jízdy, neboť jeho jezdecká divise Margaronova (měla tu i tak pouze několik eskadron) bojovala u Davouta u Sokolnic.

Bernadotteův sbor a pěší brigáda postupovaly s počátku za Soultovými divisemi. Bernadotteův sbor se rozdělil. Divise Rivaudova postupovala na Blažovice, Drouetova na Praci.

Když Soult žádal o posilu, byla tato (Drouetova) zasazena do fronty severozápadně Prace. Jejím zasažením postavení spojenců na prateckých výšinách se zhroutilo definitivně. Kutuzov, když viděl, že jeho pokusy zadržet francouzský postup nemají úspěchu, zahájil ústup na celé čáře prateckých výšin.

Bylo mezi 11. a 12. hodinou, když ruské a rakouské prapory opouštěly pod ochranou Liechtensteinovy jízdy a baterií setníka Zocchiho pratecké výšiny a ustupovaly přes Zbejšov, Šaratice a Křenovice na Slavkov. Kutuzov ustupoval s brigádou Kaměnského. Liechtensteinova brigáda Camarelliho nestálými útoky umožnila spojencům spořádaný ústup. Setník Zocchi se svými děly, postavenými na pahrbku nedaleko Blažovic, počínal si tak znamenitě, že byl za to odměněn řádem Marie Terezie.

Rozhodnutí na
prateckých
výšinách.

Ustupujícího nepřítele pronásledoval I. armádní sbor: Rivaudova divise kolem Blažovic na východ, Drouetova divise ze Starých Vinohradů na Křenovice, které obsadila.

i Uvolněné divise St. Hilaireova, Vandammeova a garda odbočily nyní na jihozápad přes Pratecký kopec a sevřely Buxhowdenovy kolony do kruhu. Granátnická divise jej uzavřela na severu u Kobelnic.

Ojediné výpady ruských pluků z Buxhowdenových kolon nepomohly. Kurský a vyborgský pluk měly sice pomoci Kolvratově koloně, již ustupující, ale nepomohly, poněvadž oba byly potřeny.

Napoleon měl nyní v ruce klíč k celé posici.

Boje u olomoucké silnice a Blažovic.

Bagration zahájil postup mezi osmou a devátou hodinou, když bylo patrné, že i Francouzi od Santonu vykročili a postupovali po obou stranách silnice. Ještě však před tím, když přečetl Weyrotherovy dispoice, pravil rakouským důstojníkům, kteří byli u jeho štábu: »Bitvu prohrájeme«.

Bagrationův
sbor.

Bagrationův sbor postupoval v tomto útvaru:

Větší část pěchoty postupovala jako střed ve dvou sledech levým křídlem podél olomoucké silnice. Velel ji kníže Dolgorukov.

6. myslivecký pluk byl dán jako posádka do vesnice Kruhu. Velel tu generál Ulanius. Byl vlastně s počátku levým křídlem sboru. Úlohu tuto za něj převzal potom generál Uvarov s jízdou z Liechtensteinovy kolony.

Na pravém křídle byly dva jezdecké pluky, Mariupolský a Pavlogradský, pod Wittgensteinem.

Jako záloha byly za středem tři jezdecké pluky pod generálem Čaplicem, a to carský kyrysnický, Tverský a Petrohradský dragounský.

K pravému křídlu připojen byl též větší oddíl ruské pěchoty. Tento oddíl útočil pak na Tvarožnou a Santon od severu. Dle Mayerhoffera byl to 5. myslivecký pluk. Dle Michajlovského byl však tento pluk přičleněn koloně Dochturovů.

Ruská garda. Velkokníže Konstantin s gardou zahájil postup z terénu severně Křenovic přibližně v stejnou dobu s Bagrationem a čtvrtou kolonou. Malou zálohu zanechal si u Křenovic. Za průvodčího měla ruská garda rakouského plukovníka Bülowa.

Konstantin uspořádal gardu do hlubokého proudu a postupoval přes Valchu na Blažovice, které nebyly spojenci vůbec obsazeny, ačkoliv ležely v jejich pásmu. Asi uprostřed mezi Valchou a Blažovicemi zastavil celou kolonu a uspořádal v bojovou formaci. V prvním sledu stál pluk Preobraženský a Semenovský s dělostřeleckou rotou před středem. V druhém sledu stál Izmajlovský pluk a myslivecký gardový prapor. Za pěchotou stála jízda a to osobní husarský pluk a jízdní gardový.

Třeba ještě podotknouti, že zbytek gardy pod velením Maljutinovým byl jako zadní voj spojenecké armády. Byly v něm: osobní granátnický pluk a z jízdy kavalergardský pluk a osobní gardové kozáci.

Konstantin, poněvadž byl armádní zálohou, zůstal stát před Blažovicemi a čekal na rozkazy. Když viděl, že mezera mezi Bagrationem a Kolovratem jest příliš veliká a nebezpečná, vložil do Blažovic jako posádku myslivecký gardový prapor pod velením hraběte St. Prix. Později zesílil tento prapor ještě jedním praporem Semenovského pluku a několika děly. O tomto opatření podal zprávu Bagrationovi. Bagration mu je schválil, neboť viděl, že Francouzi chtějí veliké mezery mezi kolonami využítkovati a dirigují na Blažovice několik oddílů.

Liechtenstein sestoupil se Starých Vinohradů se svým jezdeckým sborem ve dvou kolonách. Dle dispozic přesunoval se k Holubicím a ke Kruhu, aby odtud zamířil pak na Jiřkovice. Západní jeho kolonu tvořilo 4.000 ruských jezdců, východní ostatek, t. j. rakouské kyrysnické pluky 1, 5 a 7 pod knížetem Hohenlohem. Postupoval na sever. Blažovice zůstaly mu po levé ruce. Když uviděl Francouze postupovat podél silnice proti Bagrationovi, odeslal od své ruské kolony generála Uvarova s deseti eskadronami Jelizavetgradských husarů k Holubské (hostinec severně Holubic) na spojení s Bagrationem a ku krytí jeho levého křídla, které zůstalo pozadu. S hlavními silami rozvínoval se k útoku. Ruský generál Essen II. s čelným plukem západní kolony nečekal na rozvinutí hlavních sil a vrhl se se svými hulány na nepřítele hned. Terén mezi Kruhem—Blažovicemi—Tvarožnou stal se jevištěm velkých jezdeckých srážek.

Maršálek Lannes a princ Murat zahájili postup podél silnice, jakmile se u Prace začalo bojovat. Levé křídlo Lannesova sboru přesahovalo silnici. Byla to Suchetova divise, která postupovala po obou stranách silnice ve dvou sledech. Divise Caffarelliho postupovala vpravo od Suchetovy. S ní byl trvale maršálek Lannes. Lehká jízda I. armádního sboru pod generálem Kellermannem (dána pro den bitvy k dispozici francouzskému levému křídlu) kryla Caffarelliho divisi z předu. Lehké jezdecké brigády Treilhardova a Milhaudova kryly Suchetově divisi levý bok. Těžké jezdecké divise Waltherova, Nansoutyova a Hautpoulova následovaly jako poslední sled.

Postupovalo se podél silnice. Pravé křídlo Caffarelliho divise mířilo na Blažovice. Suchet za Tvarožnou přešel se svojí divisí úplně na severní stranu silnice.

Pěchota Lannesova sboru postupovala podobně jako Soultova pěchota na pratecké výšiny. Vpředu byly rozvinuté pěší formace s mezerami mezi sebou. Za mezerami postupovaly semknuté prapory v proudech.

Boj nastal nejprve jižně silnice jezdeckým útokem generála Essena II. s jeho hulánským plukem. Essen napadl pravé křídlo Kellermannovy jízdy. Toto křídlo uhnulo mezerami mezi pěchotou a obnažilo ruské hulány pěchotné a dělostřelecké palbě. Několik set hulánů bylo v několika minutách sestřeleno.

s koní. Essen byl smrtelně raněn a jeho pluk zdecimován tak, že se z něho zachránily pouze trosky. Tyto se shromáždily vzadu za Bagrationovou linií.

Po Essenovi podnikla útok celá jezdecká západní kolona Liechtensteinova (Černigovští a Charkovští dragouni) společně s husarským plukem Jelizavetgradským. Napadli Kellermannovu lehkou jízdu. Kellermannovi přišla na pomoc dragounská divise Waltherova. Rozpoutal se strašný jezdecký boj, v němž obě strany projevily neobyčejnou statečnost. Výsledek byl dle některých pramenů nerozhodný, dle jiných opanovali pole Rusové, ale ne na dlouho. Faktem jest, že bojiště opanovala Caffarelliho pěchota. Bylo poseto lidskými a koňskými trupy.

Kellermannova jízda shromáždila se vzadu za pěchotou, a přešla na levé křídlo Suchetovy divise. Toto křídlo bylo vážně ohroženo Bagrationem. Mimo Kellermannu byla sem poslána už před ním též divise jezdecká Hautpoulova a Waltherova.

Boj o Blažovice.
Posílá na Kruh.

Caffarelliho pravé křídlo, složené z 2 praporů 13. lehkého pluku a 1. praporu 51. pluku, podniklo útok na Blažovice. Bylo uvítáno hroznou palbou. Všichni bubeníci padli. Odpovědělo delší dělostřeleckou palbou a pak se vrhlo na Rusy bodákem. Útok se podařil. Blažovic bylo dobyto. Velkokníže Konstantin nemohl svým dvěma praporům v Blažovicích poslati posily proto, poněvadž zatím byl zavolán Kutuzovem na Staré Vinohrady proti Vandammeovi.

Hlavní síly Caffarelliho podnikly útok na Kruh. Pravé křídlo jeho divise po dobytí Blažovic zamířilo na Holubice. Cesta byla volná, neboť Liechtenstein hned po prvních srážkách (mezi 9.—10. hodinou) byl zavolán Kutuzovem ku pomoci Kolovratově koloně. Útočil, jak víme, na levé křídlo Vandammeovo a pravé Caffarelliho s celou svojí východní kolonou (3 kyrysnické rakouské pluky) a byl odražen divisí Nansoutyovou. Liechtensteinova kolona (ruská) byla též poražena blízko Kruhu (Uvarov) a tak Caffarelliho pěchotě byla otevřena cesta.

Boj o Tvarohou
a Santon.

Mezi tím bojoval Bagrationův sbor se Suchetovou divisí. Pravé křídlo Suchetovo bylo při tom zesíleno prvním praporem 51. pluku Caffarelliho divise. Bagration usiloval přesá-

hnouti Suchetovo levé křídlo a zmocniti se Tvarožné a Santonu, klíče to Napoleonova levého křídla.

Část jeho sil (hlavně jízdy) skutečně Sucheta obešla, zmocnila se Tvarožné a zajala tu francouzské opozdilce. Santonu se zmocniti nemohla. Byl dobře opevněn a hájen. Suchet měl nyní nepřitele v týlu. Neustoupil, nýbrž jeho křídlo zaujalo obranné postavení proti Tvarožné a vydrželo, dokud nepřišly ku pomoci jezdecké divise Hautpoulova, Waltherova a Kellermannova. Tvarožné bylo dobyto zpět, a Bagrationovo křídlo zatlačeno. Nyní se zde zúčastnil boje též 17. lehký pluk, který, uhájiv Santon, sestoupil do nížiny k sesílení levého Suchetova křídla.

Suchetova posice se značně zlepšila. Levé křídlo bylo uvolněno a tísnilo nyní samo Bagrationovo křídlo. Ve středu u silnice byl výsledek bojů střídavý.

Bagration ocitnul se před polednem ve stísněné situaci.

Na pravém křídle jeho jízda podnikala útok za útokem, aby zastavila francouzský postup. Boje zde byly zuřivé. Francouzští generálové Walther, Sébastiani a Kellermann byli tu raněni. Oběti Bagrationovy jízdy byly tu však marné. Zatím bylo i levé Bagrationovo křídlo ohroženo Caffarellim, jehož pěchota po porážce ruské jízdy (Uvarov) útočila na Holubice a Kruh.

Uvarov, který velel v boji všem třem jezdeckým plukům (dvěma dragounským a jednomu husarskému), byl totiž zatlačen za hluboký úvoz severně Kruhu. Ztratil při tom všechno svoje jízdní dělostřelectvo. V úvoze našlo mnoho lidí i koní smrt. (Odpoledne stál Uvarov se zbytkem své jízdy severozápadně Slavkova poblíže silnice.)

6. myslivecký pluk pod Ulaniusem byl před polednem z Kruhu vybit. Bagration však viděl důležitost této vesnice pro svůj sbor a proto poslal sem Archangelogorodský pluk pod vedením hraběte Kaměnského II. Tento obsadil opět Kruh a Holubice a hájil je houževnatě.

Francouská jízda — byla to pravděpodobně Nansoutyova divise — dotírala na archangelogorodský pluk vytrvale. Francouzi věděli, že bez Kruhu a Holubic nemůže se Bagrationův sbor na místě udržeti. Když neútočila jízda, tu zase francouzské dělostřelectvo vydatnou střelbou ničilo ruská děla, takže Ka-

Boj o Kruh
a Holubice.

měnskij II. ocitl se brzy bez dělostřelecké podpory. Boj tu byl velice krvavý. Archangelogorodský pluk ztratil tu 1.600 mužů. Sám Kaměnskij vyvázl odtud skoro náhodou, ovšem jen se zbytkem svého pluku.

Když padl Kruh a Holubice, viděl Bagration, že se dále držeti na místě nemůže a proto zahájil ústup s celým sborem.

Jízda Liechtensteinova po porážce na Starých Vinohradech uspořádala se znovu a pomáhala nyní Kolovratově koloně při jejím ústupu s prateckých výšin. Nemohla tedy zasáhnouti už u Holubic a Bagrationa vyprostit. Francouzská pěchota dokonala úspěchy jízdy a dělostřelectva.

Mezi 12. a 13. hodinou padly Holubice a Kruh do rukou Caffarelliho, který sem postoupil s 13. a 61. plukem a jedním praporem 51. pluku. Nansouty se svojí jezdeckou divisí zamířil na Valchu. 17. a 30. pluk Caffarelliho divise překročil u Holubské silnici a prodloužil Suchetovo pravé křídlo. Suchet totiž stahoval se více do leva, snaže se Bagrationovi odříznouti ústup po olomoucké silnici.

Bagrationův
ústup.

Bagrationovy oddíly ustupovaly úplně v pořádku. Hautpoulova, Waltherova a Kellermannova jízda se sice snažila uvésti je ve zmatek jezdeckými útoky, ale marně. Ruská pěchota ustupovala v semknutých oddílech a všechny útoky jízdy odrážela. Tříkrát se zastavila a obnovovala boj.

Francouzské pronásledování ^{bylo} zastavilo rakouské dělostřelectvo, které sem právě přijelo od Olomouce. Major Frierenberger, jeho velitel, umístil svoje děla (dvanáct těžkých děl) tak výhodně, že jejich palbou držel v šachu celou Suchetovu linii. Bagrationovi se podařilo tak odpoutati se od Francouzů, u Rousinova přejíti silnici a ustoupiti večer mezi 17. a 18. hodinou na Slavkov, dle rozkazu Kutuzovova. Frierenberger si vybojoval řád Marie Terezie. Suchet, zastavený na čáře Pozořícká Pošta—Koválovice, po ústupu Frierenbergerově postoupil až k Slavíkovcím. Caffarelli zůstal stát u potoka Rousinovy východně Holubic. Detachement poslal ku Křenovicím.

Boje na severním křídle se skončily. Byly velice tuhé a zajímavé. Dějepisci je odbývají několika řádky, a to neprávem. Třeba uvážiti; že Santon byl před polednem nejen klíčem severního křídla, nýbrž i klíčem Napoleonova týlu. Lannesova porážka byla by úplně zmařila ovoce vítězství na prateckých

výšinách. Severnímu spojeneckému křídlu velel hrdina Bagration, schopný velitel, který byl pro Francouze velikým nebezpečím. Kdyby nebyl býval opuštěn Liechtensteinem a gardou, mohl Lannesa porazit a ohrozit Napoleonův týl.

Závěrečný boj u Sokolnic, Telnice a Újezdu.

V poledne ustupovala ruská garda, Kolovratova kolona, jezdecká Liechtensteinova kolona a brigáda Kaměnského několika proudy na Slavkov (přes Křenovice, Zbejšov a Hostěhrádky). Bagration zvolna ustupoval podél olomoucké silnice. Jen Buxhōwdenovy tři kolony a Kienmayerův sbor setrvaly na místě. Měly obsazeny Sokolnice se zámekem a bažantnicí a Telnici. Dále zatím nepostupovaly. Uváděly v pořádek dopoledními boji promíchané oddíly a přeskupovaly síly k dalšímu postupu.

Obklíčení Buxhōwdenových kolon.

Buxhōwden sice obdržel rozkaz k ústupu (dle jedněch pramenů od cara, dle druhých od Kutuzova), ale neposlechl, poněvadž situaci nepovažoval za tak zlou. Tím ovšem ztratil drahocenný čas, v němž mohl ještě v pořádku ustoupit.

Generál Langeron věděl, že jest zle, avšak nemohl bez rozkazu samovolně ustoupit. Hleděl aspoň postup Francouzů přes Pratecký kopec zdržet. Brigádu Kaměnského již ztratil. Po ní poslal Kurský pluk na kopec. Ten byl však od uvolnění již St. Hilaireovy divise obklopen a téměř zničen. Podobný osud potkal tu ještě Vyborský pluk a 8. myslivecký na Zlaté hoře (západní cíp Prateckého kopce).

Napoleon poslal za ustupujícími k Slavkovu spojenci Bernadotteův armádní sbor. Divisi St. Hilaireovu, Vandammeovu gardu, brigádu Lavasseurovu a dragounskou divisi Beaumontovu vedl nyní osobně na jihozápad proti Buxhōwdenovi.

St. Hilairea a brigádu Lavasseurovu dirigoval s Prateckého kopce na Sokolnice, Vandammea na Újezd. Generál Friant, zpraven o situaci, znovu podnikl útok na Sokolnice ze západu.

Generál Vandamme s Prateckého kopce dirigoval generála Freye s 57. a 46. plukem na Sokolnice, 4., 24. a 28. pluk

na Újezd. Jeden prapor 28. pluku pronásledoval zatím zbytky brigády Kaměnského přes Hoštěhrádky. Později uzavřel cestu na Šaratice.

Dragounská divise Beaumontova objevila se o něco později uprostřed mezi oběma Vandammeovými skupinami.

Zničení kolony
Przibyszew-
skiho.

První francouzský úder odnesla 3. kolona. Buxhōwden sice dal rozkaz k ústupu, ale příliš pozdě. Przibyszewski toho rozkazu asi nedostal. Friant totiž odřezal mu spojení.

Tyto prapory, které stály pod Wimpfenem jako záloha na levém břehu Zlatého potoka, byly St. Hilairem napadeny první. Za silné dělostřelecké palby francouzských děl, umístěných na svazích Prateckého kopce, byly zatlačeny do bažantnice a zámku. Raněný generál Wimpfen byl při tom zajat.

Rovněž Friant zatlačil Przibyszewskiho přední sled do Sokolnic, zámku a bažantnice. Ruské prapory, zatlačené sem ze dvou stran, upadly ve zmatek. Francouzská děla stále střílela do přeplněných míst a přičinila Rusům obrovské ztráty. Francouzská pěchota, která se vedrala do Sokolnic a zámku, odřezala úplně třetí koloně ústup na jih. Dokonávající generál Müller byl v zámku zajat.

Przibyszewski rozhodnul se nyní prorazit se svými promíchávanými oddíly na sever ke Kobelnicím. Byl ještě nyní přesvědčen, že tu bojuje čtvrtá kolona (Kolovratova). Chtěl se s ní spojit. Na každém kroku tratil mnoho lidí od dělostřelecké a pušečné palby. Prošel tak asi dva kilometry. Ještě před soumrakem, pravděpodobně mezi 15. a 16. hodinou, byl u Kobelnic. Zde však nenarazil na čtvrtou kolonu, nýbrž na hlavní síly francouzské granátnické divise. Byl tlačen zpět. Obrátil se nyní na západ ku Dvorské. Jinam už nemohl. Zde opět narazil na 8. husarský francouzský pluk, přicházející právě na bojiště. Obklopeni se všech stran, složili Rusové jihovýchodně vesnice Dvorské zbraně. Bylo jich několik tisíc. Mimo generála Przibyszewskiho zajat byl ještě generál Strick a Selěchov. Tak skončila třetí spojenecká kolona.

Dle Michajlovského ztratila ze svého celkového stavu 7.563 mužů 5.280. Dle francouzských a německých zpráv byly ztráty horší. Druhého dne po bitvě dorazilo z této kolony mnoho mužů do Čejče a později do Hodonína. Francouzi prý špatně střežili zajatce, a proto mnoho jim jich uteklo v noci po bitvě.

S opozdílci přišlo jich do Čejče několik tisíc. Tak možno vysvětliti rozličné udání ztrát třetí kolony.

Neštěstí třetí kolony bylo štěstím pro první kolonu a zbytek druhé. St. Hilaire, Levasseur a Friant byli zaměstnáni pronásledováním Przibyszewskiho a nemohli proto vpadnouti ustupujícímu Buxhōwdenovi v týl.

Dochturova první kolona a zbytek kolony Langeronovy zahájila ústup na Buxhōwdenův opozděný rozkaz přibližně mezi 14. a 15. hodinou. Dle některých zpráv už dříve. Z Langeronovy kolony zůstaly jen zbytky Kurského, Vyborgského a 8. mysliveckého pluku (Kaměnského brigáda ustoupila již dříve zároveň z Kolovratovou kolonou. Zůstaly z ní však také jen zbytky). Permský pluk nemohl již Langeron z bitevní čáry od Sokolnic vytáhnouti. Byl tu obklopen a zničen. Ztratil šest děl a přes 1.700 lidí.

Buxhōwdenův
ústup.

Buxhōwden chtěl ustupovati údolím Litavy na Slavkov a uherskou silnici, tak jak to bylo udáno v dispoicích Weyrotherových. Bylo však již pozdě. Na jižních výbězcích Prateckého kopce objevily se francouzské pluky Vandammeovy divise. Překvapení bylo veliké. Buxhōwden, dosud prý opilý, nyní už chápal velice dobře, co zavinil. Rozhodl se prorazití Újezdem. K zajištění údolí Litavy postavil Kienmayera s plukem rakouských husarů pod generálmajorem Nosticem za Litavu mezi Rychmanov a Začany. Dal jim sebou několik děl. Generálmajora Sutterheima s O. Reillyho švališéry, sekelskými husary (pod M. Liechtensteinem), kozáky jsoucími po ruce a jízdním dělostřelectvem poslal proti kopcům severozápadně Sokolnic, aby tu zatarasili Francouzům cestu. Ruského generála Lewise zanechal s ruskými oddíly v Telnici. Takto zajištěn nastoupil Buxhōwden ústup na Újezd.

Vandamme shora viděl masy ruského ustupujícího vojska, netroufal si je však se Staré hory napadnouti. Čekal, až dojedou k němu děla. Maršálek Soult však nelenil. Dal rozkaz jezdecké divisi Beaumontově (ten den ji velel generál Boyer) Sutterheimovo ochranné postavení prorazití. Divise však byla rakouskou jízdou a ruskými děly odražena.

Zatím přišel Napoleon nad Újezd. Přehlédl situaci a hned poznal, že je nutno Buxhōwdenovi zatarasiti cestu. Dal Beaumontově jezdecké divisi za velitele generála Gardanea ze

svého štábu a poslal ji znova do útoku na Stutterheima za podpory děl. Tento druhý útok byl též odražen. Teprve třetím útokem podařilo se Stutterheima přinutit k ústupu k Telnici.

Na kopci nad Újezdem shromáždila se zatím děla francouzské gardy a IV. armádního sboru. Tato spousta děl začala pálit do Buxhōwdenových oddílů.

Vandamme nyní osmělil se sestoupiti se svojí pěchotou a jízdní gardou dolů proti Újezdu, jímž procházel Buxhōwden s předními prapory svých vojsk. Nastal boj. Vandamme obsadil Újezd a zatarasil tak nepříteli cestu údolím Litavy. Jen dva přední prapory s Buxhōwdenem a Langeronem prošly Újezdem a unikly přes Rychmanov ke Slavkovu.

Když byla cesta Újezdem zatarasena, obrátily se ruské prapory na jih na most jihozápadně Újezda. Pokoušely se ustoupiti přes Litavu a po úzké hrázi, vystavěné přes východní výběžek Začanského rybníku. Odtud chtěly pak uniknouti na jih. Když jich však přešlo několik tisíc na druhou stranu Litavy, přetížený dřevěný most se zlomil. Dochturova kolona byla tak rozdělena na dvě části, které k sobě nemohly. Vandamme ihned této situace využítkoval. Přešel u Újezda Litavu a tu část, která byla nyní na levém břehu a nestačila po úzké hrázi přejíti, napadl a přinutil složit zbraně. Vzdalo se tu 4.000 mužů.

Dochturov a
zbytek levého
křídla.

Dochturov po útěku Buxhōwdenově stal se nyní skutečným velitelem své kolony a pokusil se ihned o záchranu toho, co z ní zůstalo. Ty prapory, které zůstaly po zboření mostu na pravém břehu, obrátil zpět k Telnici a přecházel užinou mezi Začanským a Měninským rybníkem na jih. Bez ztrát se to ovšem neobešlo, poněvadž francouzská děla do ustupujících stále střílela. Kienmayer kryl tento ústup východně Začanského rybníku, aby Vandamme nemohl od Újezda napadnouti ty, kteří přešli užinou.

Dochturovi se tak ústup zdařil. Od Začan ustupoval na jih do Nesvačilký a odtud dále přes Otnice.

Po Dochturově ústupu od Újezda přesunul se boj k Telnici, v níž se hájil Lewis se zadním vojem. Bránil se proti veliké přesile, pokud bylo možno. Když však byl obklíčen na východě Beaumontovou jezdeckou divisí, Vandammeem a gardovou jízdou, na západě Friantem a jízdou Bourcierovou, zahájil též

ústup. Ustupoval na jih kolem Měnína a hrází mezi rybníky. Ústup tento se neobešel bez ztrát. Francouzům se podařilo zasáhnout z děla vůz s dělostřeleckými náboji. Vůz vybuchl. Nastal zmatek. Kozáci najeli na pěchotu na hrázi a tlačili ji na led. Francouzi do tohoto chaosu stříleli. Děla stala se kořistí francouzskou. Nebylo možno je vyvéztí.

Ustupující oddíly chránili zdatně O'Reillyho švališěři na Telnickém kopci.

Buxhōwden po útěku od Újezda choval se pasivně. Iniciativu převzal Dochturov. Prchající oddíly shromažďoval a pořádal u Nesvačilky (Neudorf). Shromáždil tu 8.000 mužů. O mnoho více jich z celých třech ruských kolon nezůstalo (z původních 33.000 mužů), nečítaje ovšem brigádu Kaměnského.

Už se stmívalo — bylo po 16. hodině — když poslední čtyři přešly hráz mezi rybníky a mířily k Nesvačilce. Pod záštitou noci podařilo se Dochturovi přivéstí zmíněných 8.000 mužů bez děl a trénů sklíčenému carovi zpět.

Kienmayer shromáždil svoje oddíly u Rychmanova a odtud unikl. Jedině jeho sbor z celého levého spojeneckého křídla zachoval si svoje děla.

Francouzské prameny tvrdí, že spousty spojenců utopily se v Začanském rybníku, jehož led francouzská děla roztřelovala. Nesprávná tato zpráva vznikla asi na bojišti při pohledu na zmatek Buxhōwdenových oddílů. Myslím, že se dosti jezdců i pěších probořilo do rybníku — led, ačkoliv nebyl silný, lákal ku přejití — bylo to však asi na mělkých místech, takže všichni probořivší se jen se vykoupali. Dle terénu a hrází se dá soudit, že rybník nebyl hluboký. Francouzi, patřící na to z dosti veliké vzdálenosti, měli bezpochyby dojem, že se spojenci skutečně topí. Jinak si nelze vysvětlit, že nepravdivou zprávu o velikém topení se uvádějí ve svých dílech i vážní autoři, ba i sám Napoleon jí věřil, dokud se o nepravdivosti nepřesvědčil.

Začanský
a měninský
rybník.

V archivu chrlického panství jest několik listin, které potvrzují, že Začanský rybník byl po bitvě za přítomnosti francouzských důstojníků na rozkaz Napoleonův po osm dní spouštěn (od 8. do 16. prosince). V rybníku byli nalezeni pouze dva Rusové. Na straně k Rychmanovu, kde rybník neměl hrází, vytaženo bylo z bahnitého rákosí 180 dělostřeleckých koní a

18 děl. Bylo to na místech, kde Vandamme napadl a zajal odříznutou část Buxhöwdenova vojska.

V Měninském rybníku dle úředních zpráv panství Židlochovického nebyl nalezen ani jeden muž, ba ani kůň (dle prof. Slováka).

Časový přehled bitvy.

O časovém vývinu bitvy jest zaznamenáno dosti dat, jenže se bohužel nekryjí u všech autorů. A několik minut hraje v bitvě velikou úlohu. Autoři však se v udání času často liší i o hodinu. Proto skoro všechna data nutno brát s rezervou a nějaký časový rozdíl vždy připustit.

Dne 2. prosince 1805:

O 2. hodině francouzský I./3. prapor dobývá zpět Telnici, ztracenou 1. prosince odpoledne.

O 2. hodině generál Legrand posílá II. a III. prapor 3. pluku jako posilu do Telnice.

Mezi 4. a 5. hodinou dává Napoleon poslední dispoice pro přesuny vojsk.

O 6. hodině maršálek Davout opouští s předvojem Rajhrad.

O 7. hodině Kienmayer zahajuje útok na Telnici.

Po 7. hodině opouští spojenecká I. kolona (Dochturova) tábořiště na Prateckém kopci (přes Hoštěhrádky a Újezd) a postupuje k Telnici.

V 7.30 hodin odchází od Kobelnic francouzský 26. lehký pluk pod velením samého generála Legranda k Sokolnicím.

V 8 hod. spojenecká 2. kolona (Langeronova) opouští tábořiště na Prateckém kopci a sestupuje k Sokolnicím.

V 8.15 hodin dává Napoleon rozkaz k útoku na Pratecké výšiny.

V 8.15 hodin opouští spojenecká 3. kolona (Przibyszewskiho) tábořiště mezi Prací a St. Vinohrady a pochoduje přes Praci k sokolnickému zámku.

V 8.30 hodin opouští spojenecká 4. kolona (Kolovratova) tábořiště mezi St. Vinohrady a Křenovicemi a táhne k Praci.

V 8.30 hod. přední Langeronův sled dosáhne Sokolnic.

Mezi 8.—9. hodinou ruský generál Bagration zahajuje postup z Pozořické Pošty na Tvarožnou a Santon.

Před 9. hodinou Kienmayer dobývá Telnici a odráží protiútok.

V 9 hodin 1. kolona (Dochturova) dosáhne prvním sledem Telnice.

V 9 hodin setká se ruský předvoj s prvním francouzským sledem u Prace.

V 9 hodin přední sled Prziąyszewskiho kolony dosáhne sokolnického zámku.

Po 9. hodině Langeron se zmocní Sokolnic.

V 9.30 hodin Buxhöwden útočí na francouzské křídlo nad Telnicí.

Po 9.30 hod. dorazí Davoutův předvoj k Telnici a zmocní se jí.

Mezi 9.—10. hodinou jezdecké boje severně Blažovic.

Před 10. hodinou zmocní se Buxhöwden trvale Telnice.

Před 10. hodinou zmocní se Prziąyszewski sokolnického zámku.

Kolem 10. hodiny útočí Bagration pravým křídlem na Tvarožnou a Santon.

Před 10. hod. přestávka v bojích na čáře Kobelnice—Telnice.

V 10 hodin přijde Friantova divise k Sokolnicím a podniká útok na Sokolnice a zámek.

Mezi 10.—11. hodinou podniká útok Liechtensteinova jízda (Hohenlohe) na levé křídlo Vandammeovo u St. Vinohradů.

Po 11. hod. útočí ruská garda na Vandammea u St. Vinohradů.

Po 11. hodině zmocní se Francouzi Blažovic.

Po 11. hodině Langeron a Prziąyszewski jsou opět pány Sokolnic a zámku.

V 11.30 hodin dorazí Napoleon s jízdní gardou ku St. Vinohradům a odráží útok ruské gardy na Vandammea.

Mezi 11.—12. hodinou Bagrationovo pravé křídlo zatlačeno od Tvarožné zpět.

Mezi 11.—12. hodinou spojenci ustupují s prateckých výšin na Slavkov.

Před 12. hod. Davout ustupuje na čáru Otmarovských rybníků.

Kolem 12. hod. na čáře Kobelnice—Telnice opět přestávka v bojích.

Mezi 12.—13. hod. Bagration zahajuje ústup k Pozořické Poště.

Mezi 12.—13. hod. padnou Holubice do ruky Caffarellimu.

Mezi 13.—14. hodinou koncentrovaný francouzský útok na 3. kolonu (Przibyszewskiho) u Sokolnického zámku a bažantnice.

Mezi 14.—15. hodinou pokouší se 1. a 2. kolona pod Buxhōwdenem o ústup přes Újezd.

Po 16. hōd. poslední spojenecké oddíly opouští bojiště po úžině mezi rybníkem Začanským a Měniným.

Mezi 17.—18. hodinou Bagration přechází od Rousinova ku Slavkovu.

Pronásledování.

Ústup spojenců
2. prosince.

Spojenci na svém ústupu 2. prosince nebyli obtěžováni. Stalo se tak proto, že Francouzi předpokládali o nich, že ustupují k Olomouci, a pak nastala noc, která pronásledování zneškodnila.

Dochturov se zbytkem Buxhōwdenových kolon ustupoval přes Nesvačilku do Otnic. Mnoho děl musel pro nedostatek potahů zanechat nepříteli. Ústup kryl osobně s moskevským plukem. Potom ustupoval přes Bošovice a Klobouky na Čejč a dále po uherské silnici.

Kienmayer ustoupil od Začan k Nížkovicím a nocoval tu na Vlčí hoře (u Bílého vlka).

Ruská garda a značně ztenčená divise Miloradovičova shromáždila se u Slavkova a odešla odtud do Hodějic zároveň s carem.

Kutuzov s Kolovratovou kolonou, a zbytky Kaměnského brigády ustoupil přes Vážany rovněž do Hodějic.

Těžká rakouská jízda (kyrysníci) pod Hohenlohem (z Liechtensteinovy kolony) ustoupila jen k Slavkovu a nocovala tu západně města.

Bagration dorazil do Slavkova večer. Převzal tu úlohu zadního voje.

Liechtenstein byl poslán císařem Františkem k Napoleonovi, aby s ním smluvil schůzku a nabídl jednání o mír.

Císař František prý porážku snášel klidně, zato však car Alexandr byl prý velice sklíčen.

Napoleon při pronásledování nepřítele ztratil téměř celý den. Stalo se mu něco podobného, jako 27. listopadu, kdy mu zůstal utajen pohyb spojenců.

Pronásledování
2. prosince.

Murat dal se Bagrationem oklamati. Nevěděl, že mu Bagration u Rousinova unikl na jih. Nevědomky pronásledoval Rusy po olomoucké silnici. Cestou zmocnil se velké části spojeneckého trénu.

Hlavní jezdecké síly Muratovy nocovaly z 2. na 3. prosince u Slavíkovíc a západně Slavíkovíc.

Bernadotteův I. armádní sbor nocoval u Křenovic.

Lannesův V. armádní sbor nocoval v terénu od Křenovic na sever a u Holubic (linie Rousinovy).

3. dragounská divise Beaumontova a jezdecká myslivecká brigáda od IV. sboru pod generálem Junotem pronásledovaly nepřítele přes Újezd k Otnicím. Pro tmu zůstaly stát severně Otnic.

Friant shromáždil svoji divisi jižně Začan a nocoval zde společně s jezdeckou divisi Bourcierovou.

Vandamme nocoval s divisi v Telnici, Legrand a St. Hilaire v Sokolnicích.

Mimo tato vojska měl Napoleon nyní ještě dragounskou divisi Kleinovu v Rajhradě a pěší divisi Gudinovu (od Davoutova sboru) v Mikulově. Obě divise přišly na tato místa 2. prosince.

Napoleon objel pozdě večer tábory svých vojsk a odjel nocovat na Pozořickou Poštu.

Dne 3. prosince ustupovala spojenecká armáda na jih po uherské silnici a shromažďovala se v Čejči. V poledne dorazil sem Dochturov se zbytky své kolony. Buxhōwden ovšem dorazil k hlavním silám ruské armády již den předtím (večer po bitvě). O osudu svých třech kolon neměl dosud žádné vědomosti.

Ústup 3. a 4.
prosince.

Bagration a Kienmayer kryli ústup jako zadní voj. Téhož dne večer (3. prosince) svedli potyčku s Francouzi u Uhřic.

Při dalším ústupu druhého dne měli ještě obranné posice u Nasedlovic a pak u Čejče.

Dne 3. prosince zahájil Merveldt se svým malým sborem činnost jako bočný voj a chránil spojence před útoky francouzských vojsk od Hustopečí. Nemohl se však proti Francouzům nikde udržeti. Byl postupně tlačěn na východ k Hodonínu, kde ho zachránilo příměří.

Spojenecká armáda nocovala z 3. na 4. prosince v Čejči. Tu noc přicházely stále větší i menší oddíly opozdílů, takže předpokládané ztráty zmenšily se o několik tisíc.

Car odjel ještě 3. prosince z Čejče do Holiče. Doprovázely ho 3 pluky ruské jízdní gardy.

4. prosince ustupoval Kutuzov s hlavními silami spojenecké armády z Čejče dále na jih. U Hodonína přešel řeku Moravu a dorazil do Holiče. Zde se ruská armáda zastavila na delší odpočinek. Sem dorazil též malý zbytek trénu, kterému se podařilo uniknouti z olomoucké silnice Muratově jízdě.

O spojeneckém ústupu po staré uherské silnici k Hodonínu podává ministr Čartoryjskij tuto zprávu:

»U spojenců nebylo už ani pluků ani sborů, nýbrž pouze hordy v nepořádku ustupující. Na cestě k Holiči byl slyšen ve vesnicích pustý křik těch, kteří hledali ve víně zapomenutí svého neúspěchu.«

Dne 6. prosince dorazil do Holiče též generál Essen se svým pomocným sborem 12.000 mužů (ruské pluky). Přišel sem přes Přerov, Hulín a Uherské Hradiště.

Pronásledování
3. a 4. prosince.

Napoleon brzy ráno dne 3. prosince přijal na Pozořické Poště knížete Liechtensteina, vyslaného sem rakouským císařem Františkem. Poslání Liechtensteinovo mělo úspěch, neboť Napoleon souhlasil s navrhovanou schůzkou s rakouským císařem, aby mohlo býti umluveno příměří. Zamítl však návrh, aby Francouzi zastavili pronásledování.

Ještě ráno dne 3. prosince byl Napoleon přesvědčen, že hlavní síly spojenců ustupují na Olomouc. Dle toho též vydal tyto rozkazy k pronásledování:

Lannesovu armádnímu sboru (s granátnickou divisí) nařídil postupovati po olomoucké silnici za Muratovou jízdou.

Generálního pobočníka Bertranda s několika eskadronami odeslal k Hodonínu, kam dle jeho mínění ustoupily pouze zbytky Buxhōwdenových kolon.

Soultův armádní sbor ponechal zatím na odpočinku v okolí Sokolnic.

Maršálek Murat dovršoval dne 3. prosince svoji chybu. Byl ještě přesvědčen, že spojenci ustupují na Olomouc a dále ku svým etapám. Zdálo se to ovšem pravděpodobným. Myšlenka spojenců ustoupiti po porážce do Uher k arciknížeti Karlovi nesla nyní dobré ovoce.

Murat 3. prosince s oběma lehkými brigádami, Kellermanovou divisi a 2. dragounskou divisi (Waltherovou) přišel až do Prostějova. Těžká jeho jízda (Nansouty, Hautpoul) nocovala u Želče, Ivanovic a Drysic. Hlídky vyslala až ku Kroměříži. Beaumontova divise, vrácená Muratovi, nocovala mezi Vyškovem a Ivanovicemi.

Lannesův armádní sbor dosáhl toho dne Vyškova, granátnická divise Rousinova.

Veliký tento pohyb mas na východ byl docela nadarmo.

V 11 hodin dopoledne 3. prosince došlo Napoleonovi Bertrandovo hlášení, že hlavní spojenecké síly ustupují na Hodonín. Napoleon nyní poznal, že ztratil drahocenný den. Hleděl aspoň ještě teď napravit Muratovu chybu dle možnosti. Vydal nové rozkazy k pronásledování.

Bernadotte se svým I. armádním sborem vyrazil ještě 3. prosince přes Slavkov na Žarošice, kde se setkal s oddíly nepřátelského zadního voje.

Část IV. armádního sboru Soultova (5 praporů, 3 eskadrony a několik děl) pod generálem Schinnerem následovala Bernadotteův sbor až do Uhřic. Většina IV. armádního sboru zůstala ještě v Sokolnicích.

Muratovi poslán rozkaz, aby část své jízdy odeslal do Uhřic.

Davout odeslal Kleinovu dragounskou divisi z Rajhradu na Velké Pavlovice, dragounskou divisi Bourcierovu na Polehradice. Friantovu pěší divisi poslal večer přes Němčice na Bilovice.

Gudinova divise Davoutova sboru přišla toho dne do Němčic. (Odtud byla Davoutem dirigována druhého dne, t. j. 4. prosince, na Hodonín.)

4. prosince Bernadotte byl zastaven u Žarošic, Davoutovy obě jezdecké divise u Josefova, Soultův sbor u Dambořic. Bylo vyhlášeno příměří.

Proklamace
k vojsku.

Ještě 3. prosince Napoleon vydal vojsku v denním rozkaze proklamaci:

Vojáci! Jsem s vámi spokojen. Splnili jste v slavkovský den vše, co jsem od vaší neohroženosti očekával. Ozdobili jste své orly slávou nesmrtelnou. Armáda 100.000 mužů, císařem ruským a rakouským vedená, byla za méně než čtyři hodiny rozptýlena nebo zničena. Co uniklo vašim mečům, utonulo v jezerech. Čtyřicet praporů, korouhve císařské gardy ruské, 120 děl, 20 generálů, více nežli 30.000 zajatců — toť výsledek tohoto památného dne. Tak velice velebená pěchota ruská nedovedla přes svou přesilu vašemu útoku odolati, a nemáte se nyní už žádného soupeře co obávat. Tak byla tato třetí koalice ve dvou měsících přemožena a rozloučena. Mír není už dalekým, ale já splním slib, jež jsem dal svému národu nežli jsem překročil Rýn. Uzavru jen takový mír, jenž nám skýtá záruku a našim spojencům zabezpečuje odplatu. Vojáci! Když národ francouzský vsadil na mou hlavu císařskou korunu, na vás jsem spoléhal, že ji vždy udržíte v tom velebném slávy lesku, pro nějž jsem ji cenil. Avšak v témže okamžiku chtěli naši nepřátelé ji zničiti a ponížiti. Chtěli mne přinutiti, abych vsadil tuto železnou, krví tolika Francouzů dobytou korunu na hlavu našich nejkrutějších nepřátel: Záměry pošestilé a nesmyslné, které jste zmařili a zahanbili právě ve výroční den korunovace svého císaře. Dokázali jste jim, že jest snáze nám vzdorovati a hroziti, nežli nás přemoci. Vojáci! Až dokonám vše, čeho jest třeba pro štěstí a blaho naší vlasti, zavеду vás zpět do Francie. Tam budete předmětem mé nej-laskavější péče. Můj národ uvidí vás s radostí, a postačí komukoliv z vás říci: »Já jsem byl u Slavkova,« aby se mu odpovědělo: »Ejhle, hrdina!«

Napoleon.

Napoleon setkal se 4. prosince 1805 s císařem Františkem ve Spáleném mlýně u Nasedlovic a smluvil s ním zastavení

všech nepřátelských akcí. V rozmluvě vysvětloval mu neužitečnost spolku s Ruskem takto: Poražené Rusko unikne trestu tím, že se stáhne do svých pustin. Celé ovoce porážky nechá však nésti svému spojenci.

Mír, uzavřený v Bratislavě 26. prosince 1805, Napoleonova slova potvrdil.

Prusko po bitvě u Slavkova neodvážilo se vystoupit proti Napoleonovi. Uzavřelo s ním 15. prosince v Schönbrunu smlouvu.

Slavkovská bitva rozhodla celou kampaň r. 1805 ve prospěch Napoleonův.

Ztráty v bitvě u Slavkova.

Zprávy o ztrátách u Slavkova se různí, zvláště pokud se týkají ruských ztrát.

Spojenecké ztráty se udávají na 27.000 až 35.000 mužů (zabitých, raněných a zajatých), 130 až 180 děl a 40 praporů.

Norvins ve svém díle o Napoleonovi vykazuje jen zabitých 15.000 mužů. Tento údaj jest jistě nesprávný.

Srovnáním různých pramenů jeví se ztráty jednotlivých armád takto:

Rusové ztratili na zabitých a raněných 9.000 až 15.000 mužů, na zajatých 12.000 až 14.000, celkem 21.000 až 29.000 mužů. Děl asi 133. Procenty vyjádřeno bylo by to 30% až 40% celého stavu.

Rakušané ztratili celkem 5.922 mužů, čítaje v to i 1686 zajatých, a 18 děl. Bylo to v procentech vyjádřeno 39% celého stavu.

Francouzské sbory vykazují tyto ztráty:

I. armádní sbor (Bernadotte):

	zabití	ranění
Divise Douetova	3	11
Divise Rivaudova	54	226
Jezdecká divise Kellermannova	29	123

III. armádní sbor (Davout):

Divise Friantova	325	1165
------------------	-----	------

IV. armádní sbor (Soult):

Divise St. Hilaireova	178	1598
Divise Vandammeova	179	991
Divise Legrandova	213	1187
Jezdecká divise Margaronova	13	78

V. armádní sbor (Lannes):

Divise Suchetova	120	670
Divise Caffarelliho	99	649
Jezdecká brigáda Milhaudova	5	85
Jezdecká brigáda Treilhardova	1	—

Jízdní záloha (Murat):

Dragounská divise Waltherova	20	63
Dragounská divise Beaumontova	48	95
Dragounská divise Bourcierova	11	25
Těžká jezd. divise Nansoutyova	29	123
Těžká jezd. divise Hautpoulova	41	88
Jízdní gárda	21	83

celkem tedy 1389 7260

K tomu ještě dlužno připočítat 539 zajatých, takže celkové ztráty francouzské jsou 9186 mužů. Procenty vyjádřeno, bylo to 12% celého stavu.

Z ruských kolon největší ztráty utrpěla kolona Przibyszewskiho. Z jejího stavu 7.700 mužů nezůstalo téměř nic. Veliké ztráty utrpěla rovněž kolona Langeronova, Dochturova a divise Miloradovičova.

Z rakouských vojsk nejvíce utrpěl 1. sekelský pluk, a pak celá Kolovratova kolona.

Z francouzských divisí nejvíce ztrát má divise St. Hilaireova, bojovavší na Prateckém kopci. Od ní mnoho se neliší divise Friantova (boje u Sokolnic), Vandammeova (Staré Vinohrady) a Legrandova (Sokolnice—Telnice).

Taktický rozbor.

Útočné plány a jejich provedení.

Úmyslem spojenců bylo napadnouti francouzské pravé křídlo, zatlačiti je na sever přes olomouckou silnici a odříznouti tak Napoleona od jeho týlu a jeho jižních posádek. Dle tohoto úmyslu byl vypracován útočný plán. Proti Napoleonovu pravému křídlu dirigována většina armády (sbor Kienmayerův, kolona Dochturova, Langeronova a Przibyszewskiho), proti centru kolona Kolovratova a jezdecká kolona Liechtensteinova, proti levému křídlu sbor Bagrationův. — Garda měla býti zálohou. Provedení tohoto plánu ztroskotalo nečekaným protiútokem Napoleonovým.

Spojenecký
útočný plán.

Kdyby byl Napoleon býval skutečně postaven do takových podmínek, jaké mu Weyrother, náčelník štábu, přisuzoval, pak by byl spojenecký plán, až na malé výjimky, výtečný. Myšlenka byla výtečná, jenom že pocházela ze špatných předpokladů. Mimo to však Weyrother zapomněl na jedno, co mu historie nemůže odpustit. Nevydal dispoic pro eventuelní Napoleonův protiútok. Podceňoval Napoleona a nepovažoval ho za schopna útoku přes námitky generála Langerona v Křenovicích. Tato chyba se mu jako náčelníku štábu odpustit nemůže. Krásně vypracované dispoice jsou bezcenné, není-li počítáno se skutečnými poměry nepřítelovými. Weyrother rozdělil úlohy dobře. Francouzské armádě dal úlohu pouze se brániti. Tím však prohrál, neboť francouzská armáda sehrála úlohu jinak, než se předpokládalo. Toto byl Weyrotherův omyl. Tím, že nebylo počítáno s Napoleonovým útokem, nebylo postaráno v dispoicích o řádnou obranu praktických výšin, klíče to celé bitvy. Číselná převaha a statečnost spojeneckého vojska, veliké výhody to spojenců, přivedeny tím v nivec. Na obranu Weyrothera může se uvést jen to, že podlehl mínění celé carovy družiny, která Napoleona podceňovala a mluvila o něm jako o poraženém vůdci. Vinu však to s něho nesmývá.

Podplukovník Mayerhoffer, autor přesného díla o slavkovské bitvě, člověk střízlivý a sám rakouský důstojník, píše o spojencích:

»Nikdo vážně nepočítal s ofensivou nepřítele, se smělým jednáním muže, jenž dle názoru spojeneckého velitelství mohl by býti rád, kdyby se mu podařilo uniknouti. O možnosti nepřítelovy ofensivy bylo jen tak mimochodem zmíněno v disposicích pro Liechtensteina. Tato ofensiva byla pak překvapením, a proto nebylo už možno učiniti potřebná protipopatření. Pokud byla učiněna, ukázala se nepůsobivými.«

Tolik Mayerhoffer.

Napoleonův
útočný plán.

Napoleon měl úmysl hlavními silami vésti úder na vhodné místo, a na ostatních místech vázati nepřítele podružnými silami. Proto přímo nacpal téměř všechny svoje divise do malého prostoru Tvarožná—Bedřichovice—Puntovice. Útočný plán sestavil si teprve tehdy, až mu byl znám úmysl spojenců. Svým plánem se netajil. Spoléhal na věrnost svého vojska a proto již den před bitvou v denním rozkaze prozradil, že nechá nepřítele napadnouti své pravé křídlo, aby mohl napadnouti obnažený nepřátelský bok. V hlavních rysech jeho plán byl: Podružnými silami na pravém křídle vázati co nejvíce sil spojeneckých, levé křídlo opřít o Tvaroženský kopeček (Santon), silně opevněný, aby se nemusil báti vyrušení na tomto křídle, a hlavními silami udeřiti na vhodné místo. K úderu vybral si Pratecký kopec a Staré Vinohrady. Někteří autoři děl o slavkovské bitvě jsou toho názoru, že původně měl Napoleon úmysl vrhnouti své hlavní síly na Bagrationa. Počáteční opuštěnost Bagrationova k tomu sváděla. Teprve, když uviděl, že dominující pratecké výšiny jsou už slaběji obsazeny, vrhl celou útočnou masu na čáru Pratecký kopec—Staré Vinohrady.

I kdyby Napoleon zaměnil svůj původní úmysl novým, neubere mu to na slávě. Naopak, je to důkazem, jak bleskurychle dovedl se v bitvě orientovati a postřehnouti místo i okamžik, rozhodující o celé bitvě. Ať měl Napoleon vybráno k úderu místo kterékoliv, už fakt, že si dovedl udržet nedotčeny hlavní síly až do provedení úderu, nesl v sobě zárodek vítězství. Vítězství se také dostavilo. Plán se zdařil.

Posoudíme-li nyní rozložení sil za bitvy, tu vidíme: Pravé Napoleonovo křídlo v síle 14.000 mužů (s počátku jen 8.000) váže na sebe 40.000 spojenců a odolává jim tři hodiny. Levé Napoleonovo křídlo v síle ca 20.000 mužů strhuje na sebe sílu ca 30.000 mužů (Bagrationa, Gardu a Liechtensteina). Napoleonův střed, t. j. jeho úderná skupina v síle 40.000 mužů má proti sobě pouze 16.000 mužů Kolovratových. Převahu relativní měl tedy ohromnou, ovšem získanou hrdinským odporem pravého křídla a opevněným Tvaroženským kopečkem.

Kdyby Napoleon byl odložil svůj úder jen o hodinu, byl by musel pravé křídlo zesílit a zeslabit střed. Naopak, kdyby byl provedl úder o hodinu dříve, byl by narazil na prateckých výšinách ne pouze na kolonu Kolovratovu, nýbrž i na kolonu Przibyszewského a Langeronovu a snad i Liechtensteinovu. Vidíme tedy, že Napoleon provedl svůj »lví skok« od Velatického potoka v pravý čas.

Všichni historikové shodují se v tom, že Napoleon měl obdivuhodnou schopnost rychle vše postřehnouti a dle toho jednati. U Slavkova tuto schopnost uplatnil.

K provedení svého plánu využil znamenitě mlhy. Skryl v mlze svoje úderné síly a vyrazil s nimi právě, když mlha se ztrácela. Výhoda dominujícího Prateckého kopce pro spojení byla tím z polovice zeslabena, neboť nic nebylo odtud v zamlžené nížině vidět. — Naopak klesající mlha obnažila ráno po osmé hodině vrcholky prateckých výšin a ukázala Napoleonovi oslabené postavení nepřítelovo, zatím co jeho vlastní síly dole skrývala.

Když vyjdeme dnes na Pratecký kopec a rozhlédneme se po bojišti, napadne nás ihned otázka, proč Napoleon vydal tuto výšinu 1. prosince spojencům bez boje. Napoleon měl k tomu dvě příčiny: 1. Chtěl vyčkati zesílení svých vojsk sborem Bernadotteovým a Davoutovým. Kdyby neopustil Pratecký kopec, byl by nucen vésti bitvu již 1. prosince bez těchto sborů. 2. Chtěl spojence utvrditi v domněnce, že jest slabá a že pomýšlí na ústup, aby je podnítil k útoku. Oboje se mu zdařilo.

Srovnáme-li nyní provádění obou útočných plánů, poznáme, proč zvítězil plán Napoleonův. Nic nepomohlo spojen-

cům, že jejich voje se udatně bily. Spojenecké dispozice nesly v sobě zárodek porážky. Aby porážka byla dokonalá, o to se přičinili ještě velitelé chybami rázu taktického, osobního a organizačního.

Chyby spojenců.

Průzkum.

Byl to v první řadě nedostatečný průzkum. Spojenci nevěděli o rozestavení francouzských vojsk. Kdyby byli věděli, že na malém prostoru jest zkoncentrováno na 40 tisíc mužů, mohli by uhádnout úmysl Napoleonův vystoupiti ofensivně a mohli včas učiniti protiopatření.

O příchodu Bernadotteova a Davoutova sboru též nevěděli, ačkoliv Bernadotte byl den před bitvou už ve Slatině (Latein) u Brna a Davout v noci před bitvou v Rajhradě. Výzvědná služba nebyla naladěna.

Opakem byl průzkum francouzský. Přesuny spojenců 27. listopadu unikly sice pozornosti Napoleonově, ale jinak byl on informován svojí jízdou o každém spojeneckém hnutí. Muratova jízda a zvláště jízda Soultova sboru (Margaronova jezdecká divise) prokazovaly mu neocenitelné služby. Dle hlášení jízdy poznal úmysl spojenců a mohl si utvořiti útočný plán, který rozhodl o výsledku. Chyba se stala opět až po bitvě, když večer 2. prosince nepoznala Muratova jízda směr nepřátelského ústupu a pronásledovala nepřítele do prázdna až na Hanou.

Zajištění.

Zajištění neprováděli spojenci důsledně. Tím umožnili francouzské jízdě dobrý průzkum. Večer 1. prosince na Prateckém kopci nepostavili spojenci téměř žádného zajištění. Kienmayerovi jezdci marně hledali nějaký spojenecký oddíl na svazích Prateckého kopce, obrácených k nepříteli.

Napoleonovo zajištění naproti tomu tvořilo od samého začátku těžko proniknutelnou clonu, za níž prováděl nerušeně přesuny celých sborů, aniž by se spojenci o tom dozvěděli.

Spojenf.

Že porážka byla katastrofální, o to se přičinili spojenečtí vůdcové špatným spojením. Již den před bitvou vmísili se mezi kolony u Prace masy jízdy, které tam nepatřily. Ráno

pak zdržely kolonu Przibyszewskiho a Kolovratovu o celou hodinu. Kdyby byly obě tyto kolony vyrazily dle dispozic o 7. hodině ranní z tábořiště (byla mlha), bylo by se hlavní sražení odehrálo docela na jiném místě než na Prateckém kopci a Starých Vinohradech.

Za bitvy neměly jednotlivé sbory mezi sebou spojení. Ani Buxhōwden ani Przibyszewski neměli tušení, že Kolovrat nebojuje mezi Kobelnicemi a Puntovicemi, nýbrž že jest poražen nedaleko místa, odkud začal postup. Velitel armádní skupiny a velitel armádního sboru neměli tušení o tom, co mají v boku a co podniká sousední sbor. Buxhōwden nechtěl věřit, že Kolovrat byl poražen už u Prace a na Starých Vinohradech, a proto nechtěl naříditi ústup. To se mu vymstilo. Tisíce mrtvých a zajatých pykalo za tuto chybu. Zpožděný ústup byl, jak víme, katastrofální. Przibyszewski se probíjel se zbytkem své kolony na sever, poněvadž se mylně domníval, že má v boku u Kobelnic Kolovrata. Tento omyl ho přivedl do zajetí a po vojně byl příčinou jeho vyloučení z ruské armády a degradace. Bagrationův sbor na začátku bitvy delší dobu visel ve vzduchu izolován. Teprve za bitvy bylo navázáno spojení.

Jak fungovalo spojení u Napoleona, vidno z průběhu bitvy.

Velikou chybou spojenců byla zastaralá taktika z dob Marie Terezie. Mašinerie a ztrnulost tehdejšího Linearsystému podlamovala jakoukoli akci již v zárodku. Carova družina napodobovala otrocky Bedřicha Velikého ve všem. Ovšem, jeho prozíravost jí chyběla. Mimo to zastaralý byl v ruské armádě názor na bodákový útok. V něm spatřovali velitelé rozhodujícího činitele. Tehdejší ruské rčení »pulja dura, štyk moloděc« (kulka je hloupá, bodák je chlapík) vyjadřovalo přiléhavě ruské názory na boj. Útok byl zahajován obyčejně hlavními silami beze vší průpravy. Na jízdu se kladla váha až přílišná. Spolupráce pěchoty s dělostřelectvem za mnoho nestála. — O vážnějším manévrování moderního stylu nebylo řeči.

Linearsystem
a francouzská
taktika.

Napoleon zavedl ve své armádě reformy připomínající náš moderní způsob boje. Zavedl jakýsi druh předzvědného boje a sjednávání dotyku volnými střeleckými rojnicemi lehkých pluků. Na tehdejší dobu byla to novota velice radikální, ale osvědčila se. Na ručnicovou palbu kladen byl veliký důraz, a to právem. Na prateckých výšinách bojovalo se při-

blízně stejnými silami (většina francouzské útočné skupiny tu do boje nemusela ani zasáhnouti), a přece ztráty spojenců proti francouzským byly ohromné. Způsobeny byly hlavně ručnicovou palbou, již francouzská pěchota dovedla mistrně využití. Napoleon zavedl náležitou souhru mezi pěchotou a dělostřelectvem, ačkoliv známá jeho dělostřelecká reforma nebyla ještě tehdy uvedena v život. Na rovině mezi Blažovicemi, Holubicemi a Tvarožnou ukázali Francouzi spojencům souhru pěchoty, dělostřelectva a jízdy. Spojenci mohli se tu přesvědčiti, že jízda není vždy královnou zbraní. Masa jízdy rozbila se o francouzská děla a francouzskou pěchotu. Manévrování nedostatečné u spojenců, našlo v Napoleonovi mistra. Když se v Holiči car Alexander tázal Savaryho, co je příčinou Napoleonových vítězství, odpověděl Savary: Umění manévrovati.

Použití zálohy

Spojenci u Slavkova nedovedli správně hospodařiti se zálohou. Jediná spojenecká záloha — ruská garda — byla vtahována do boje zároveň s prvním sledem (boje u Blažovic). — K odražení hlavního úderu u Prace nebylo již větší zálohy mimo slabou číselně gardu. Nebylo též zálohy, která by kryla ústup neb uvolnila Buxhöwdenovy kolony.

U Napoleona vidíme pravý opak. Až do konce bitvy stále měl nedotčeny celé divise, které mohl dle potřeby hodit na ohrožené místo. Gardová pěchota, polovice granátnické divise, většina Bernadotteova sboru a část jízdy nebyla vůbec v boji. 20.000 mužů bylo Napoleonovi k dispozici do posledního okamžiku.

Při ústupu dopustil se též chyby znamenitý Bagration. Dle rozkazu uhnul s olomoucké silnice na Slavkov, ale obnažil při tom většinu spojeneckých trénů, mezi nimiž potom Muratova jízda zle řádila.

Velitelské poměry.

Velikou svízeli působily spojencům v celé kampani r. 1805 velitelské poměry. Z rakouských vůdců byl v té době za nejschopnějšího považován arcivévoda Karel. Toho postavili proti slabším silám Massenovým v Itálii a proti silnému a geniálnímu Napoleonovi postavili ubožáka FML Macka. U Rusů byl za nejschopnějšího považován Kutuzov, avšak jeho činnost omezili a učinili z něho pouze výkonný orgán carových rozkazů. Buxhöwden byl velitelem nevhodným a neschopným. V bitvě u Slavkova byl prý opilý. V boji nebyli velitelé na

svých místech. Kutuzov vede osobně kolonu Kolovratovu, místo aby řídil všechny své sbory. Buxhōwden velí pouze koloně Dochturově a podřízený mu Langeron a Przibyszewski unikají úplně jeho řízení. Tím se stalo, že ani Kutuzov ani Buxhōwden neměli na vývoj bitvy téměř žádného vlivu.

Spojenecká armáda nesla v sobě všechny chyby všech koaličních armád: Nejednotnost velení, vzájemnou nevraživost velitelů, jazykové různosti, třenice u mužstva atd. V tomto ohledu byl Napoleon v obrovské výhodě.

Zásobování dělo se u Rusů divným způsobem. Historie mluví o loupežení. Tam, kde se loupeží, nemůže býti pravidelného zásobování. Přebytek a hlad se střídají. Při ústupu od Dunaje, byly rakouské sklady nedotčeny zanechány Napoleonovi, a pro armádu spojeneckou muselo se rekvírovat. Tím se dala kozákům příležitost k loupeži. Armáda tím trpěla, zvláště u Olšan, kde postrašené obyvatelstvo uteklo se zásobami do lesů. Strach před vyhladověním donutil spojence pohnouti se z místa. Volili pochod proti Napoleonovi k Brnu a tím zpečetili svůj osud. Nedočkali ani příchodu ruského sboru Essenova, který byl již v Opavě.

Zásobování.

Napoleon řekl, že vůdce musí umět rozdělit svoje voje tak, aby je kraj vyživil, ale aby při tom mohly vždy býti zavolány k boji. Nejlépe to vystihují slova: »Rozcházeti se, aby se mohlo žítí, scházeti se, aby se mohlo bojovati«. Napoleon to dovedl.

Není člověka bez chyby, a proto nesmíme se domnívati, že Napoleon se nedopustil žádné chyby. Dopustil se též, jenže svým bystrozrakem chybu hned postřehl a dovedl ji napravit.

Rozdělení:

Předmluva.

I. Události před 27. listopadem 1805:

1. Ulmská katastrofa a ústup spojenců . . .	Strana 7
2. Spojenci u Olomouce	" 12
3. Francouzi u Brna	" 15

II. Přibližovací pochod:

1. Pochod spojenců	" 21
2. Přesuny francouzských vojsk	" 24

III. Bitva u Slavkova:

1. Popis terénu a počasí	" 33
2. Popis vojsk	" 35
3. Před bitvou (útočné plány)	" 43
4. Boje na čáře Kobelnice-Telnice	" 47
5. Boj o pratecké výšiny	" 53
6. Boje u olomoucké silnice a Blažovic	" 61
7. Závěrečný boj u Sokolnic, Telnice a Újezdu	" 67
8. Časový přehled bitvy	" 72
9. Pronásledování	" 74
10. Ztráty v bitvě u Slavkova	" 79

IV. Taktický rozbor:

1. Útočné plány a jejich provedení	" 83
2. Chyby spojenců	" 86

